

КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

ТКАЧЕНКО Андрій Арсеньович

**ТЕОРІЯ ОСНОВ
СОЦІАЛЬНОГО РИНКОВОГО
ГОСПОДАРСТВА**

Спеціальність: 08. 01. 01 – політична економія

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

КИЇВ – 1996

30.8
Дисертація подана у вигляді
Робота виконана на кафедрі
державного університету.

ДВ 54.707
ЛНБ України ім. В. Стефаніка

00754278 (X)

Офіційні опоненти:

Доктор економічних наук, професор Кредисов А. І.
Доктор економічних наук, доцент Ніколенко С. С.
Доктор економічних наук, професор Панченко Є. Г.

Провідна організація – Інститут проблем ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України.

Захист дисертації відбудеться "11" *квітня* 1996 року в "13" годин на засіданні спеціалізованої вченої ради Д. 01. 53. 01. в Київському державному економічному університеті за адресою: Україна, 252057, м. Київ-57, проспект Перемоги, 54/1, ауд. *214*

З дисертацією можна ознайомитись в науковій бібліотеці Київського державного економічного університету за вказаною адресою.

Автореферат розіслано "12" *лютого* 1996 року.

ЛНБ ім. В. Стефаніка
АН України

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Фукс А. Е.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність проблеми. У той час як економіка і культура України стали на шлях вільного розвитку, коли ринкова економіка йде на зміну державно-соціалістичній економіці, теоретичні дослідження щодо ринкового та соціального ринкового господарства набувають великого значення. Український менталітет має опанувати досягнення світової економічної науки. До речі стає і критика марксизму-ленінізму, його економічної теорії, котра є складовою частиною реального сьогоднішнього менталітету. **Особливу цінність мають ті дослідження, в яких обстоюється пріоритет української наукової думки взагалі, і першість в економічній теорії, зокрема.** У світлі цих положень, тема дисертаційної роботи уявляється актуальною.

Мета і завдання дослідження. В економічній науці, вказує дисертант, малися **три напрямки**, щодо пізнання основи економічної дійсності: /1/ той, що вивчав суспільне регулювання, /2/ той, що вивчав вартість, і /3/ той, що вивчав споживну вартість. **Метою дослідження**, що представлене в дисертації, є створення **єдиної теорії**, котра б поєднала досягнення у цих трьох напрямках щодо **сутності основи**, з наступним поясненням на ґрунті цієї теорії існуючих моделей ринку – поліполії, монополії, монополістичної конкуренції, олігополії і макроекономічної моделі.

Для досягнення вказаної мети потрібно було поставити і вирішити **такі завдання**:

- провести дослідження колективності;
- здійснити вивчення консумпційності – відносини між виробниками і споживачами з приводу споживної вартості, і розробити вчення про роль споживної вартості в економіці;
- розробити вчення про два боки споживної вартості, про діалектико-логічну класифікацію споживних вартостей, про їх вимірювання, а також вплив на вартість і ціну;
- розробити принципово нову постановку про кількісно-суттєвий бік споживної вартості, про виведення явищ консумпційності з діалектичної суперечності між речовим і економічним боками безпосередньо суспільної споживної вартості;
- дослідити відносини еквівалентності;
- теоретично відобразити якісний і кількісний взаємозв'язок між вартістю і споживною вартістю;
- здійснити діалектико-логічну класифікацію споживних вартостей;

– створити єдину теорію колективності, консумпційності і еквівалентності /теорію радикальності/;

– пояснити розвиток суспільства ринкового господарства у вигляді переходу від моделі до моделі ринку, виходячи з теорії радикальності, тобто концепції дисертанта щодо підстав-підвалін соціально ринкового господарства;

– в'яяснити зв'язок поміж визначенням ціни як грошового виразу вартості та поміж ринком чистої конкуренції і органічною рехненційністю;

– розкрити економічний закон траверсії;

– розробити власні моделі п'яти ринків, шляхом введення уточнень в моделі західних економістів, додавання до них певних нових елементів і вибору з альтернативних положень західної теорії;

– утворити єдину модель соціального ринкового господарства з п'яти існуючих економічних моделей.

Результати комплексного дослідження перерахованих завдань визначають структуру і зміст роботи, обґрунтовуються і захищаються в дисертації.

На захист виносяться такі основні положення дисертації:

про колективність як першу підставу-підвалину соціального ринкового господарства; про консумпційність як другу підставу-підвалину і про еквівалентність, як третю підставу-підвалину; про єдність цих підстав; про те, як ці підстави-підвалини реалізуються в моделях поліполії, монополії, монополістичної конкуренції, олігополії і в макроекономічній моделі.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження у дисертації є економіка суспільства, незалежно від того як її звуть: капіталістичною чи соціалістичною.

Дійсні економічні закони не можуть бути ні законами капіталізму, ні законами соціалізму. Вся різниця в тому, ураховують чи ні люди економічні закони. Правильна економічна поведінка людей призводить до того, що господарство утверджується як ринкове, а з плином часу, – і соціальне ринкове. Коли ж господарство існує як командна економіка, то це лише свідчить, що люди ігнорували іманентні економічні закони.

Предмет дослідження у дисертації – це саме і є іманентні економічні закони.

Метод дослідження. Дисертант розробив теорію діалектико-логічного доведення в політичній економії, яка використовується в дисертаційній роботі як складова частина загального наукового методу, котрий виходить з дотримання законів і правил діалектичної і формальної логіки.

Окрім загального методу як єдності використання формальної і діалектичної логіки, дисертант застосовує і специфічні методи економічного дослідження у вигляді використання 50

графіків, 5 таблиць, 12 схем, 218 діалектико-логічних і математичних формул.

Наукова новизна дисертації. Дисертант особисто вперше розробив ідею про те, що визнані західною економічною наукою мікроекономічні моделі “Чиста конкуренція”, “Монополія”, “Монополістична конкуренція”, “Олігополія”, макроекономічна модель відображають поступальний розвиток економіки сучасного суспільства і можуть бути виведені теоретично з категорій, які поєднуються терміном **“радикальність”**.

Один із елементів новизни полягає у тому, що розглядається діалектична суперечність між асоційованою і безпосередньо суспільною працею. Постулюється, що асоціацією поєднуються четверо економічних агентів, котрі представляють домогосподарства – підприємець, найманий працівник, позичковий капіталіст і земельний власник. Поєднана праця чотирьох економічних агентів є **асоційована праця**, яка перетворюється на безпосередньо суспільну працю за три етапи:

/1/ **колективність** /асоційована праця кризь форму і субстанцію відрегульованості перетворюється на консумпційну працю – /2/ **консумпційність** /консумпційна праця кризь форму і субстанцію рехненційності перетворюється на кардинальну працю/ – /3/ **еквівалентність** /кардинальна праця кризь форму і субстанцію неовартості перетворюється на безпосередньо суспільну працю/.

Суттєву новизну дисертації складає консумпційність, яка в цілому вивчена лише в працях дисертанта. Особливістю консумпційності є те, що коли перша і третя підстави-підвалини “тримірні”, то консумпційність начебто “чотиримірна”, її четвертий вимір становить розвиток класів споживної вартості /органічні, комплексні, гетерогенні, доекзистенціальні і соціетарні споживні вартості/. Коли радикальність брати як “генотип”, то четвертий вимір консумпційності у своєму розвитку формує такі види “фенотипів”, як: поліполія, монополія, монополістична конкуренція, олігополія, регульована ринкова економіка, що ми зevamo реалізацією **економічного закону траверсїї**.

Важливий елемент новизни міститься в дисертації при розгляді переходу від поліполії до ринку “Чиста монополія”, це має вираз як з’явлення субмоделі, що характеризує диференціацію ресурсів, субмоделі соціальних змін, і принципово нової складової економічної ефективності, яка дозволяє побачити, що **за ринку монополії ефективність є більш висока, ніж за ринку поліполії**.

Новизна дисертації полягає також у показі ролі нових кшталтів рехненційності у формуванні різних явищ, наприклад, реклама витлумачується як підвищення рехненційності і з’явлення її нового кшталту.

Принципово важливий елемент новизни дисертації складають особливості тлумачення дисертантом кожної ринкової моделі, а також викладення їх разом як єдиної системи, що розвивається під впливом руху рехненційності. До цих моделей дисертант додає і загальну макроекономічну модель, де він дотримується її кейнсіанського варіанту, витлумачуючи розвиток нових феноменів як наслідок з'явлення нового кшталту рехненційності – соцітарної. Взагалі можна сказати, що дисертація справді має принципово наукову новизну.

Дисертаційна робота має ідеологічну, методологічну, теоретичну і практичну значимість.

Дисертант показує помилковість комуністичної ідеології, правильною ідеологією визнається та, яка дає позитивні результати. Ті блага, які ідеологією марксизму-ленінізму змальовувались як специфічно-соціалістичні, в реальному житті на Україні і в інших колишніх країнах соціалістичної орієнтації були отримані в надзвичайно малій мірі, а в значно більшій мірі вони були притаманні зарубіжним країнам, економіка яких являє собою соціальне ринкове господарство. Дисертація вказує народу України, народам країн колишнього так званого соціалістичного табору орієнтир для виходу із надзвичайно важкої економічної кризи – перехід до соціального ринкового господарства, на підставі врахування відкритих дисертантом економічних законів колективності, консумпційності, еквівалентності, радикальності тощо.

Методологічне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що підтверджується можливість і ефективність побудування нової теорії – єдиної теорії ринків, відмовившись від догматичного поділу світу на капіталізм і соціалізм, шляхом проведення діалектико-логічного доведення, виведення категорій в процесі сходження від абстрактного до конкретного.

Теоретичне значення проведених досліджень полягає в розробці категоріальної системи, яка відбиває об'єктивний економічний розвиток сучасності. Теорія дисертанта являє собою ідеалізований об'єкт складного, багатоступеневого типу, зв'язки елементів цього об'єкту визначаються як закони політичної економії соціального ринкового господарства, на відміну від марксівської політичної економії капіталістичного ринкового господарства, яка в певній мірі була правильна для середини ХІХ століття.

Практична значимість дисертації полягає перш за все в рекомендаціях використання моделі основ соціального ринкового господарства для виходу України і інших країн соціалістичної орієнтації із стану розвалу економіки і катастрофічного падіння життєвого рівня народу. Безпосередньо на підставі уже розро-

блених дисертантом категорій можуть здійснюватись реформування в області економічного планування, підвищення якості продукції і в грошово-фінансовій сфері.

Економічна теорія, що викладена в дисертації, має практичне значення і у розумінні того, як потрібно фірмі максимізувати прибутки за тієї чи іншої ринкової моделі. Концепція дисертанта може бути використана також для вдосконалення програм з політичної економії і історії економічних вчень, підручників, навчальних посібників, читання курсів лекцій з теорії ринків, при аналізі розвитку економіки України і зарубіжних країн.

Обґрунтованість положень дисертації. Головна концепція трьох підстав-підвалин, які визначають розвиток моделей ринків продуктів і розвиток макроекономічної моделі, обґрунтована логіково і історичним розвитком теорій основи економіки /корисності, вартості, державного регулювання тощо/. Історична практика побудування соціалізму в СРСР і його крах підтверджують положення теорії дисертанта. Автором скрізь, де це можливо і потрібно, аналізуються помилки марксизму і радянської системи, в той час, як у західній літературі лише посиляються на низьку практичну економічну ефективність господарства колишнього СРСР. Так, розглядаючи колективність, пошукувач спершу виходить з того, що суперечність між асоційованою і безпосередньо суспільною працею повинна бути розв'язана крізь форму і субстанцію відрегульованості. Однак дисертант не може тут висловити думку про недостатність форми і субстанції відрегульованості для розв'язання цієї суперечності тому, що спершу потрібно побудувати модель колективності – сутнісно і в явищах, – і лише вивчаючи її як уже **дещо існуюче /у думці/,** можливо зробити відповідні обґрунтовані висновки.

У класиків марксизму-ленізму такої діалектико-логічної моделі у повному вигляді не було, але К. Маркс мав деяку спрощену модель колективності і гадав, що шляхом планування можливо забезпечити людей життєвими благами /ото і є перетворення праці на безпосередньо суспільну/, але це й була фатальна помилка /для будівників соціалізму в колишньому СРСР, котрі робили справу, яка безперспективна/.

Коли брати три підстави-підвалини соціального ринкового господарства з кінця і відкинути третю підставу, то отримуємо те, що у дисертанта зветься "кардинальність" – безтоварне господарство, яке вимагала будувати 2-а програма КПРС. Коли ж з трьох підстав викинути середню, то будемо мати те, що фактично (всупереч другій програмі КПРС) було побудовано в колишньому СРСР: **то була економіка з постійним погіршенням якості продукції.**

Підстави-підвалини соціального ринкового господарства об-

грунтовані у ракурсі формальної (дисертант не порушує правила формальної логіки) і діалектичної логіки. Усі системи теорії побудовані за методом сходження від абстрактного на конкретне у мисленні. Хоч К. Маркс і дуже помилявся у своїх постулатах, порушував закон тотожності формальної логіки, проте він вивів категорії форми і субстанції вартості, практично розвинув вчення про постановку теоретичної проблеми, генерування теоретичної ідеї і про власне діалектико-логічне доведення. Однак марксистсько-ленінці не могли цього збагнути, були неспроможні узагальнити Марксові взірці і окремі висловлення щодо діалектико-логічного доведення. Визначальна риса марксизму-ленізму у цьому ракурсі – відкидання всякого доведення і перетворення марксизму на кшталт язичеського вірування. Замість доведення у марксистській економічній літературі знаходимо вислови “класик сказав”, “документ КПРС каже” тощо.

В дисертації відкидається такий підхід, для дисертанта немає авторитетів, а є лише логіка – формальна і діалектична, а також побудування моделей (словесних і графікових). Автор стверджує, що теорії західних економістів істинні не через авторитет А. Маршалла, Дж. М. Кейнса тощо, а тому, що ці теорії мають доведення і відповідають економічній емпірії.

Але й історичні свідчення теоретиків різних економічних напрямків теж мають цінність. Зокрема, цінність меркантилізму і фізіократії ми вбачаємо в обґрунтуванні певних елементів моделі “**Колективності**”. Просту модель власне колективності своєю думкою створив К. Маркс. Його помилка полягала не в тому, що сама по собі модель колективності хибна, а в тому, що К. Маркс розташував її **не там**, де вона повинна бути – не в прийдешньому “комунізмі”, а в існуючому суспільстві, яке він хибно звав “капіталізмом”. Перш за все, К. Маркс не знав достеменно, в якому саме суспільстві він живе. Існуюче він вважав за неіснуюче, а неіснуюче логічно прийдешнє мав за існуюче.

Урахування історичних свідчень авторів економічних теорій дисертант вважає історичним обґрунтуванням тієї чи іншої концепції. Таке обґрунтування є і в концепції, яка викладається в дисертації. Так, остаточне історичне обґрунтування теорії колективності як некомуністичної теорії і елементу теорії сучасного соціального ринкового господарства ми вбачаємо у кейнсіанській теорії, котра визначила необхідність державного регулювання сучасної економіки західних країн, а також і всіх інших країн, котрі враховують економічні закони.

Отже, в дисертації мається всебічне обґрунтування концепції радикальності і закону траверсії.

Апробація дисертації. Апробація є в 116 наведених у списку літератури роботах, а також і в інших працях дисертанта, що не ввійшли до списку. **Загальний обсяг публікацій пошукувача**

перевищує 500 друкованих аркушів. Дисертаційне дослідження апробовано в рецензіях на ті роботи, зміст яких складає дану дисертацію. Остання, як окрема робота, апробована на кафедрі економічної теорії Запорізького державного університету.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація, обсяг якої складає 307 сторінок машинописного тексту, має вступ, вісім розділів, котрі поєднані у дві частини, заключне слово та список літератури.

Пада жайворон в тишу бузкову,
У ранкових степів безгоміння,
Ткацьким човником на основу –
Ту, що сонце снує із проміння.

Геть відкинувши обережність,
Подружку з променевим рухом,
Щоб оцю степову безмежність
Осягнути схвильованим духом.

Може, встигну іще зрозуміти,
Де надійна до істини кладка.
Ці дороги, і трави, і квіти
Напливають, як вічна загадка.

Та якщо філософська нитка
З-під очей моїх вислизне знову, –
Я скажу: все це жайворон виткав,
Власну пісню поклавши в основу.

**/Микола Руденко. Туге колосся. –
Вітчизна, № 11, 1970, стор. 8/.**

II. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Загальне уявлення про дисертацію дає її зміст.

Вступ

Частина перша. ПІДСТАВИ-ПІДВАЛИНИ СОЦІАЛЬНОГО РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Розділ перший. КОЛЕКТИВНІСТЬ

1. Попередні зауваження
2. Колективність як сутність
3. Виведення явища колективності

Розділ другий. КОНСУМПЦІЙНІСТЬ

1. Попередні зауваження
2. Огляд постановки теоретичної проблеми, генерування теоретичної ідеї і проведення її доказу
3. Розвиток світу споживних вартостей (закон траверсії)
4. Явища консумпційності

Розділ третій. ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ

1. Попередні зауваження
2. Огляд досліджень щодо сутності еквівалентності
3. Закон локальної і повної соціетарної інтэрності

4. Загальний закон радикальності

5. Феномени еквівалентності

Частина друга. МОДЕЛІ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розділ четвертий. ПОЛІПОЛІЯ

1. Попередні зауваження

2. Ринок конкуренції і повністю конкурентна фірма

3. Реалії короткого періоду

4. Реалії довгострокового періоду

5. Економічна ефективність поліполії

6. Ринкова економіка за поліполії у цілому

Розділ п'ятий. МОНОПОЛІЯ ЯК РИНКОВА МОДЕЛЬ

1. Дещо про значення проблеми монополії

2. Приватні відносини монополії

3. Суспільні відносини монополії

4. Розклад чистої монополії

5. Ринок "Чиста монополія" в цілому

Розділ шостий. РИНОК "МОНОПОЛІСТИЧНА КОНКУРЕНЦІЯ"

1. Проблема розвитку моделей ринків

2. Цінова конкуренція

3. Нецінова конкуренція

4. Синтетична конкуренція

5. Модель ринку "Монополістична конкуренція" в цілому

Розділ сьомий. МОДЕЛЬ РИНКУ "ОЛІГОПОЛІЯ"

1. Дещо про постановку проблеми ринку олігополії

2. Виникнення ринку "Олігополія". Цінова конкуренція

3. Нецінова конкуренція на ринку "Олігополія"

4. Доекзистенціальна рехненційність за власного кшталту

5. Ринок "Олігополія" в цілому

Розділ восьмий. МОДЕЛЬ "РЕГУЛЬОВАНА РИНКОВА ЕКОНОМІКА"

1. Проблема моделі соціальної ринкової економіки як регульованої державою приватної економіки

2. Класична та кейнсіанська економічна теорія

3. Пояснення кейнсіанських феноменів виникненням соціетарної рехненційності

4. Приватна соціетарна закрита і відкрита економіка

5. Регульована державою приватна економіка

6. Модель регульованої ринкової економіки в цілому

ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО

ЛІТЕРАТУРА

У вступі показано значення проблеми, суть авторського підходу, аргументовано актуальність теми, визначені мета, задачі, об'єкт, предмет і метод дослідження, сформульовані положення, котрі захищаються, розкриті наукова новизна дисертації, обґрунтованість її висновків і висвітлені апробація, обсяг та структура роботи.

Теорія, що викладається у дисертації, має узагальнюючий характер, оскільки в ній поєднується теорія моделей ринків і макроекономіки, вони зводяться до деякої єдиної теорії.

Дисертант відзначає, що спільна риса книг західних економістів – обминання теорії К. Маркса, щодо економіки. І з яких би позицій це не виправдовувалось, пошукувач не може робити так: той ґрунт, на якому постає розвиток української економічної теорії і українського економічного життя, не дозволяє залишити осторонь марксистсько-ленінську економічну теорію, які б вади і хиби не мала ця теорія. **Українська економічна наука повинна пробитись крізь марксизм-ленінізм, здолати його науковою критикою, а дещо позитивне з нього засвоїти, поряд з визнанням істин західних теоретиків.**

Соціальне ринкове господарство, згідно з теорією дисертанта, має три підвалини-підстави: колективність, консумпційність, еквівалентність. Їх аналізу і присвячена перша частина роботи – “ПІДСТАВИ-ПІДВАЛИНИ СОЦІАЛЬНОГО РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА”, – котра складається відповідно з трьох розділів.

Перший розділ – “КОЛЕКТИВНІСТЬ” – має три параграфи, у яких розглядається сутність колективності і показується, як з цієї сутності виводиться явище. Автор вказує, що сам термін “колективність” одержав розповсюдження завдяки К. Марксу, який, однак, цей термін застосовував до тієї економіки, котра буцім-то виникне після знищення товарності, товарного виробництва. Але такі уявлення виявились хибними. В теорії дисертанта колективність є життєва реалія, що виникла задовго до К. Маркса, про яку добре піклувались ще королі і царі, а також парламенти так званих буржуазних країн (насправді – країн вільного світу). Те, що автор називає “колективність”, можливо, хтось буде іменувати інакше, але за цим терміном криється реальна сутність, про яку дбали і Франсуа Кене, і Людовік XV, реальність, з якої виникає західно-німецьке освічене соціальне ринкове господарство, чи то сучасне американське економічне життя, або японська економічна дійсність, щодо колишнього СРСР, то навіть у підручниках політичної економії про колективність немає нічого.

Дисертант відзначає, що ринкове господарство має двох головних контрагентів – підприємства і домогосподарства.

Останні є власниками основних видів ресурсів (робочої сили, підприємницького хисту, капіталу та землі) і суб'єктами суспільного поділу праці. Оскільки існує такий суспільний поділ праці, то виникає проблема з'єднання розподіленої праці, котра теоретично вирішується постулюванням категорії "асоційована праця" (АП). Остання має ряд ознак:

$$АП = b_1 b_2 b_3 b_4 b_5 b_6 \bar{A},$$

де: АП – асоційована праця; b_1 – здійснення трудових функцій власниками ресурсів; b_2 – піклування суспільства про інтереси суб'єктів поділу праці; b_3 – створення благ не для себе, а для суспільства; b_4 – праця здійснюється особисто вільними людьми; b_5 – існування певних асоціацій, що об'єднують людей; b_6 – керування працею, її поєднанням, з деякого центру; \bar{A} – відсутність поки що відповідності між працею і потребами суспільства.

Асоційована праця повинна перетворитись на безпосередньо суспільну працю, а колективність – це перший етап такого перетворення.

Висхідна категорія першого рівня – колективності – це колективне виробництво, яке має дві чуттєво сприйнятні властивості: **благовиготовляємість і суспільна організованість**. Перша властивість є спроможність давати суспільству розмаїття продуктів, а друга – це здатність і спроможність підприємств підкорятися певним директивам центру (короля, парламенту, президента тощо).

Суспільна організованість має багато кшталтів, які зводяться шляхом відвернення від їх розмаїття на категорію "відрегульованість", котра є, **по-перше**, те загальне, що існує у різних формах суспільної організованості; **по-друге**, більш-менш раціональний розподіл суспільної праці по різних видах виробництва. Коли це так, то благовиготовляємість і відрегульованість складають два боки колективного виробництва: субстратний і субстанціальний, які мають свої причини.

Причина субстратного боку – продуктивний процес, а причина субстанціального – узгодження асоційованих робіт. За цими двома причинами стоять наслідки – асоційований і жаданий безпосередньо суспільний характер робіт. Цей останній, однак, не досягається повністю шляхом колективності. Згідно з теорією дисертанта, розв'язання основної діалектичної суперечності між асоційованою і безпосередньо суспільною працею відбувається кризь форму і субстанцію відрегульованості.

Форма відрегульованості інакше зветься "суспільна організованість", субстанція є, інакше, "узгодження". Форма відрегульованості уявляється як простір, де відбувається дія,

тоді як субстанція – становить дійовий компонент процесу розв'язання суперечності.

Таке розв'язання основної економічної суперечності складає те, що ми зevamo “закон відрегульованості”. У цьому законі відбивається сутність колективності.

Просте явище колективності – це зміна станів висхідної категорії: $KB_1 - KB_2$, де KB_1, KB_2 – відповідно перший та другий стан колективного виробництва. Умовами існування явища колективності є: (1) змішана власність на засоби виробництва з пануванням приватної власності; (2) воля і бажання людей провадити виробництво. Просте явище колективності ми зevamo “процес організації колективного виробництва”. Однак, як демонструє дисертант, просте явище колективності є нездійсненим через виникнення подвійної системи антиномій існування, які в той же час є постановкою теоретичної проблеми виведення адекватного (розвинутого) явища колективності.

Автор виводить категорію “кейнсіація” (як рух $KB_1 - НГП - KB_2$, де НГП – народногосподарський план) яка і є адекватним явищем колективності.

Другий розділ – “КОНСУМПЦІЙНІСТЬ” – складається з чотирьох параграфів, в яких викладаються наслідки багаторічних досліджень дисертанта по вивченню споживної вартості, зокрема, розглядаються закон траверсії та явища консумпційності.

Автор відзначає, що оскільки теорія колективності розкрита, то постановка теоретичної проблеми консумпційності набуває такого вигляду: **закони колективності істинні, ті ж закони не істинні**. Підставою антитези є те, що асоційована праця крізь форму і субстанцію відрегульованості перетворюється не на безпосередньо суспільну працю, а лише на певний проміжний стан, котрий ми зevamo “консумпційна праця”. Звідси виникає нова діалектична суперечність – **поміж консумпційною і безпосередньо суспільною працею**.

Інакше кажучи, теоретична проблема консумпційності зводиться до неспроможності планової економіки забезпечити нормальне функціонування і розвиток людини та суспільства. Коли так розглядають проблему, то хутко роблять висновок про необхідність товарно-грошових відносин. Дисертант же усвідомив важливість вивчення споживної вартості і її законів, а також тієї економічної дійсності, яка зумовлена цими законами. **Про закони споживної вартості у світовій економічній літературі стало вперше відомо саме з праць дисертанта.**

Споживна вартість, як вона існує теоретично в системі автора, постає у вигляді безпосередньо суспільної споживної вартості (БССВ), бо вона передеє розгляду товарно-грошових відносин.

Дисертант розглядає суспільну корисність БССВ початково як чуттєво сприйнятну властивість, а потім – як форму рехненційності. Остання, як показує пошукувач, є форма зв'язку сутнісних протилежностей, і що стосовно цього зв'язку подибується чотири закони:

1-й закон форми рехненційності: продукційність крізь суспільну корисність як форму зовнішню сутнісно переходить на свою протилежність – рехненційність.

2-й закон форми рехненційності: конкретна праця крізь суспільну корисність як форму зовнішню сутнісно переходить на свою протилежність – відповідність речі суспільній потребі, з точки зору споживача.

3-й закон форми рехненційності: окремі роботи крізь суспільну корисність як форму зовнішню сутнісно переходять на свою протилежність, сукупну працю.

4-й закон форми рехненційності: консумпційна праця крізь суспільну корисність як форму зовнішню сутнісно переходить на свою протилежність – безпосередньо суспільну працю.

Автор показує, що 4-й закон рехненційності дає підхід до розв'язання діалектичної суперечності поміж консумпційною і безпосередньо суспільною працею. Однак форма рехненційності – це пасивний, а для розв'язання вказаної суперечності потрібен також активний компонент – субстанція рехненційності, котрий дисертант називає “сканування”. Ознаки останнього: – це загальне в БССВ, причина рехненційності, те, що перетворює консумпційну працю на безпосередньо суспільну.

Пошукувач здійснює постановку теоретичної проблеми сутнісно-кількісного боку консумпційності у вигляді подвійної системи антиномій, а для розв'язання останніх генерує теоретичну ідею. Вивчення сутнісно-кількісного боку БССВ шляхом діалектико-логічного доведення дозволило дисертанту встановити, що кількісний бік БССВ проходить три етапи розвитку – процерптності, квалітативності та статисфекторності. На першому етапі процерпт дорівнює ексцерпту, а величина рехненційності вимірюється величиною процерпту, котрий дорівнює, припустимо, “Г”. На етапі квалітативності величина рехненційності визначається формулою $P=ГЯ$, де Я – якість БССВ, тобто кількість власне споживної вартості в одиниці продуктового тіла. Етап статисфекторності характеризується урахуванням розміру суспільної потреби у даному продукті. Тут величина рехненційності визначається формулою $P=ГЯ(1+c)$, де c – коефіцієнт, що урахує співвідношення між розмірами виготовлення даного продуктового тіла і розмірами суспільної потреби в ньому (цей коефіцієнт позитивний, коли розмір вироб-

ництва менший і негативний, коли розмір виробництва більший від потреби.

На цих трьох етапах розвитку, сканірування має три різновиди: процерптне, квалітативне, статисфекторне; якість відповідно теж має три різновиди: сінгулярна, що дорівнює 1; інтерактна – еквівалентна – K , і фінальна, яка є $K(1+c)$.

Відношення рехненційності найбільш загально характеризує його основний закон: діалектична суперечність між консумпційною і безпосередньо суспільною працею розв'язується крізь форму і субстанцію рехненційності.

Дисертант показує, що відносина консумпційності і споживна вартість проходять п'ять етапів розвитку, котрі відкриваються шляхом діалектико-логічної класифікації. Початковим етапом є однорідна споживна вартість, яка називається також стандартизованим продуктом. Однорідні продукти утворюють клас органічних БССВ. Їх особливість полягає в тому, що продукційність і рехненційність тут перебувають у субстратній єдності – поєднанні продуктовим тілом.

Окрім класу органічних споживних вартостей, існує ще чотири класи БССВ: комплексні, гетерогенні, доекзистенціальні та соціетарні. Однак лише клас органічних БССВ поділяється на підкласи, підпідкласи... роди, види і підвиди.

Категорія "вид БССВ" визначається економічно тим, що саме вид конститує сферу утворення вартості, а також тим, що вид БССВ практично створюється галуззю виробництва. Категорія "підвиди" визначається якістю продукту. Коли про категорію "вид" казати в межах відносини консумпційності і абстрагуватись від вартості, то вид споживної вартості визначається якісною стороною потреби. Категорія "вид" кореспондує з категорією "рід", котрий може бути вужчим чи ширшим, в залежності від обставин. Щодо вимірювання кількості власне споживної вартості, що міститься в одиниці продуктового тіла, то воно можливе саме в межах категорій "підвид", "вид" і "рід", оскільки рехненційність як "загальне" має місце в межах цих категорій.

Рід і вид споживної вартості взаємодіють, і є три закони такої взаємодії: (а) якщо існує сильний родовий взаємозв'язок, то рід редуцирується до виду БССВ; (б) якщо родовий зв'язок ослаблений, то видові особливості набувають важливого значення, а вид отримує економічну значимість роду БССВ; (в) якщо родовий зв'язок ослаблений, але за межами роду виникає "нове загальне", то роди інтегруються в суперрід.

Категорії "вид" і "підвид" взаємодіють через якість БССВ. Підвиди уявляються як однакові продукти з різною кількістю власне споживної вартості.

Дисертант показує, що просте явище консумпційності відбивається рухом $BCCB_1 - BCCB_2$, де $BCCB_1$ – оцінка споживної вартості продукціонером (виробником), а $BCCB_2$ – оцінка споживної вартості консумпціонером (споживачем). Разом $BCCB_1$ та $BCCB_2$ – це два стани споживної вартості.

Рух $BCCB_1 - BCCB_2$ називається **“трансакція”**. Однак, як демонструє автор, просте явище консумпційності – процес трансакції – є явище нездійсненне через виникнення подвійної системи антиномій існування, які, в той же час, мисляться як постановка теоретичної проблеми для виведення адекватного (розвинутого) явища. З метою розв’язання цієї проблеми, дисертантом була генерована теоретична ідея консумпційності-каузальності (консумпційність як сутність називається **“консумпційність-субстанціальність”**), і виконано її діалектикологічне доведення. В процесі операцій діалектико-логічного мислення дисертант, зокрема, виводить категорії **“ексцерптолан”** (Ел) і **“суспільний облік БССВ”**, котрий може бути зображений формулою $BCCB_1 - \text{Ел} - BCCB_2$, тобто як процес трансакції, опосередкований ексцерптоланом.

В емпірії ексцерптолан є певна система, що складається з таких елементів, як діяльність асоціацій споживачів, стандартизація, сертифікація, державне регулювання, діяльність гуртків якості тощо.

Автор відзначає, що розглянуті категорії **“консумпційності-субстанціальності”** і **“консумпційності-каузальності”** сприяють розв’язанню діалектичної суперечності між консумпційною і безпосередньо суспільною працею. Це відбувається сутнісно крізь субстанцію і форму реченційності, а в дійсності – крізь рух суспільного обліку споживної вартості $BCCB_1 - \text{Ел} - BCCB_2$.

У третьому розділі – **“ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ”** – у п’яти параграфах викладаються результати дослідження тих проблем, які зветься **“Вартість”** і **“Товарно-грошові відносини”**.

Еквівалентність є третя підстава-підвалина соціального ринкового господарства. Її поява зумовлена тим, що діалектична суперечність між асоційованою і безпосередньо суспільною працею у відносинах колективності і консумпційності ще не розв’язана і, за передбаченнями дисертанта, має розв’язатись у відносинах еквівалентності. Суб’єктами останньої будуть покупці і продавці, а об’єктом – неотовар.

Те, що марксистичні називають вартістю і законом вартості, як показано в дисертації, має місце лише в класі органічних БССВ, тобто на певному історичному розвитку ринкового господарства, і саме тут існує зв’язок між споживною вартістю і вартістю у кількісному відношенні. У інших же класах цього вже не має, а тому і нема закону вартості як закону цін. Пошукувач вказує, зо-

крема, і на те, що за советських часів перекладачі спотворили той абзац "Капітала", де К. Маркс формулює – у його розумінні закон вартості¹, а науковці були такі "вчені", що не посміли звернутись до німецького оригіналу². Автор відзначає, що хоч у К. Маркса і маються певні помилки, його розуміння закону вартості вельми правильне. Зокрема, якщо для В. І. Леніна закон вартості лише закон цін, то у К. Маркса закон вартості є на-самперед **розв'язання діалектичної суперечності між приватною і безпосередньою суспільною працею. Насправді ж, приватної праці немає, але є, як показано дисертантом, кардинальна праця і проблема розв'язання діалектичної суперечності між кардинальною і безпосередньо суспільною працею.** Коли так підійти до питання, то Марксів закон вартості і дає розв'язання вказаної суперечності.

В дисертаційній роботі еквівалентність розкривається сутнісно і в явищі. Сутнісне дослідження вимагає постановки теоретичної проблеми еквівалентності, яка виникає дwoяко: **по-перше**, з розглядання теорії консумпційності і зіставлення її з емпірією і, **по-друге**, чисто теоретично, шляхом встановлення того, що діалектична суперечність між асоційованою і безпосередньо суспільною працею у відносинах кардинальності не розв'язана. Автор використовує обидва шляхи і, зокрема, відзначає, що **радянські економісти не приймали положень Маркса про безпосередньо суспільну працю, встановлених ним при дослідженні капіталізму, вважаючи, що "безпосередньо суспільна праця" є категорія соціалізму.** За Марксом, безпосередньо суспільна праця рівна будь-якій іншій праці і виявляється шляхом обміну товару на гроші, які є абсолютне буття безпосередньо суспільної праці. Гроші – абсолютний вигляд абстрактної праці. **Абстрактна праця, за Марксом, є те, що перетворює приватну працю на безпосередньо суспільну працю. Це, загалом, і є правильні положення, коли на місце марксівської приватної праці поставити кардинальну працю.**

Теорія консумпційності, вказує дисертант, твердить, що кризу форму і субстанцію рехненційності консумпційна праця перетворюється на безпосередньо суспільну працю. Зокрема, форма і субстанція рехненційності робить консумпційну працю такою, що її продукт набуває відповідності суспільним потребам, що є ознакою безпосередньо суспільної праці. Але останній у відносинах консумпційності ще бракує вирішальної риси – **рівності праці, що матеріалізована у даному продукті, будь-якій іншій**

¹ Див. з цього приводу Маркс К. Капітал. Т. I. – М.: Политиздат, 1988, стор. 85.

² Marx Karl. Das Kapital. Erster Band. – Berlin, Dietzverlag, 1973, s. 89.

праці. Рівність інакше зветься еквівалентність. Тому ту працю, що отримується з консумпційної праці крізь форму і субстанцію рехненційності, автор називає “кардинальна праця”.

Отже, теорія консумпційності (як і теорія кардинальності) правильна, бо виходить з вірних посилок і відповідає правилам логіки. Оскільки ж замість безпосередньо суспільної праці виникає кардинальна праця, то теорія консумпційності неправильна. Оце і є теоретична проблема (епістемічного кшталту). Для її розв'язання пошукувач генерує “теоретичну ідею радикальності”, а в процесі діалектико-логічного доведення останньої виводить категорії “соціальна мінова вартість”, “неовартість”, “неоабстрактна праця”, “неотовар” тощо¹.

Соціальна мінова вартість є початково чуттєво сприйнятна властивість прирівнювання і обміну двох споживних вартостей. Неовартість є те спільне, що мається в багатьох соціальних мінових вартостях, по-перше, і матеріалізована неоабстрактна праця, по-друге. Форма неовартості розуміється як відображення неовартості у споживній вартості.

Дисертант показує, що соціальна мінова вартість проходить чотири основні етапи розвитку: /а/ проста форма неовартості; /б/ розгорнута форма неовартості; /в/ локальна соціетарна форма неовартості; /г/ грошова форма неовартості.

Проста форма неовартості має два полюси: перший – субінтерність, другий – суперінтерність. Зовнішня проста форма неовартості є рівняння типу “ x неотовару $A = y$ неотовару B ”. Окрім зовнішньої форми неовартості, є внутрішня форма. Субінтерність – це відображення внутрішнього (неоабстрактної праці (АП_{нз})) у зовнішньому (в рівнянні “ x неотовару $A = y$ неотовару B ”). Саме таке відображення є якісний бік субінтерності, коефіцієнти ж “ x ”, “ y ” складають кількісний бік субінтерності.

Суперінтерність не має кількісного боку, оскільки останній вичерпано категорією “субінтерності”. За визначенням, суперінтерність є ознака “бути матеріалом для вираження неовартості”. Автор далі показує, що маютьесь три економічні закони усуперінтерності: перший закон полягає в тому, що безпосередньо суспільна споживна вартість крізь

¹Ці терміни дисертант вживає, щоб відрізнити свою теорію від теорії товару і грошей К. Маркса. Його теорія з товару починається, а теорія дисертанта категоріями “неотовар”, “неовартість” тощо продовжується на певному етапі. Зовнішня схожість тут, звичайно, є, але зміст категорій дисертанта інший, порівняно з категоріями К. Маркса.

форму зовнішню “ x неотовару $A = y$ неотовару B ” сутнісно переходить у свою протилежність – у неовартість; другий закон полягає в тому, що конкретна праця крізь форму зовнішню “ x неотовару $A = y$ неотовару B ” сутнісно переходить у свою протилежність, неоабстрактну працю (АП_{нз}); третій закон складається як перехід кардинальної праці сутнісним чином у свою протилежність – безпосередньо суспільну працю крізь форму зовнішню “ x неотовару $A = y$ неотовару B ”.

Отже, маємо форму, крізь яку отримується безпосередньо суспільна праця. Але для дійсного переходу, крім форми, потрібна і субстанція неовартості, котрою і є неоабстрактна праця (АП_{нз}).

Далі, за допомогою тріадичного умоводу, даються розгорнуті форма неовартості, субінтерність і суперінтерність.

Третій етап розвитку форми неовартості – це перехід до локальної соціетарної форми неовартості. Тут з’являється загальний еквівалент. Єдність протилежностей субінтерності і суперінтерності є інтерність. Вона має місце і у простій, і у розгорнутій формі неовартості. Особливістю інтерності на третьому етапі є те, що тут, завдяки загальному еквіваленту, створюється умова для прояву закону рехненційності. Разом з тим виявляється інтенсивним чином і закон неовартості як закон утворення кількісно визначеної величини неовартості, котра у простій формі зовсім випадкова, у розгорнутій – починає прагнути до деякої межі, і лише локальна соціетарна форма неовартості призводить до того, що утворюється сфера формування або конденсації вартості. На четвертому (грошовому) етапі сфера утворення вартості набуває твердих меж, але виникнення цієї особливості відбувається на третьому етапі. На четвертому етапі з’являється повна соціетарна форма неовартості, коли виникає спільний ринок, де загальним еквівалентом стають гроші.

Автор розглядає категорію “сфера конденсації вартості” і формулює закони локальної і повної соціетарної інтерності: перший закон – рехненційність конституює сферу конденсації неовартості тоді і лише тоді, коли вона перебуває у субстратній єдності з продукційністю, тобто лише в класі органічних споживних вартостей; другий закон – в інших класах БССВ сфера конденсації вартості не породжується.

Дисертант досліджує кількісний зв’язок між споживною вартістю і вартістю у класі органічних БССВ і показує, що оскільки у класі органічних БССВ рехненційність проходить три підетапи розвитку (процерпності, квалітативності, статисфекторності), то й зв’язок рехненційності з

вартістю на цих етапах різний. Цільним етапом розвитку тут є органічна споживна вартість і органічна рехненційність, оскільки саме остання має властивість взаємодії з вартістю, тоді як комплексна, гетерогенна, доекзистенціальна і соціетарна рехненційність не мають такої властивості. Кожен підетап складає певний ступінь поступального розвитку: процерпності – нижчий, квалітативності – середній і статисфекторності – вищий.

На підетапі процерпності економічна якість дорівнює 1, це значить, що ексцерпт і процерпт тотожні. Якщо літерою "В" позначити галузеву вартість продукту "j", тобто суму індивідуальної вартості по всіх фірмах галузі, а літерою "х" – кількість вироблених у галузі продуктів, то середньогалузева вартість одиниці продукту v_j одержується як простий наслідок ділення

$$v_j = \frac{B}{X}$$

При простих розрахунках потрібно допустити, що $P = \Gamma = 1$. Для кожної фірми "i" рехненційність на нижчому ступені вважається однаковою. Результатом цього є закон зниження фактичної якості, що є наслідком, за певних умов, закону процерпної інтерності: суспільна вартість одиниці продукту даного виду в даній сфері конденсації вартості прямо пропорційна сумі індивідуальних вартостей всіх фірм галузі і обернено пропорційна кількості вироблених у галузі продуктів ($v_j = B : x$).

Підетап квалітативності є такий ступінь розвитку ринку, коли створюється суспільний облік економічної якості продукту (припускається, що кожна фірма має свою якість). У такому разі діє економічний закон квалітативної інтерності

$$V_{ij} = v_j \cdot K_{ij},$$

де: v_j – величина вартості одиниці j-го продукту i-тої фірми; v_j – пересічногалузева вартість одиниці власне споживної вартості j-того продукту; K_{ij} – величина власне споживної вартості, що вміщується в одиниці j-того продукту на підприємствах i-тої фірми.

Словесно закон квалітативної інтерності формулюється так в класі органічних БССВ величина вартості одиниці j-того продукту в i-тій фірмі прямо пропорційна величині власне споживної вартості, яка міститься у j-тому продукті i-тої фірми, і пересічногалузевій вартості одиниці власне споживної вартості j-того продукту.

На третьому підетапі виникає суспільний облік співвідношення кількості виробленого продукту j і суспільної потреби в ньому:

з урахуванням суспільної потреби, в класі органічних БССВ величина вартості одиниці j-того продукту в i-тій фірмі прямо пропорційна середньогалузевій вартості одиниці власне споживної вартості j-того продукту і фінальній якості j-того продукту в i-тій фірмі (закон статистфакторної інтэрності). Математично:

$$V_{ij} = V_j \cdot K_{ij} (1+c),$$

де: $(1+c)$ – коефіцієнт потреби.

Для осмислення ринкової дійсності велике значення має один з законів консумпційності – закон траверсії, згідно з яким споживна вартість проходить п'ять етапів розвитку: органічна, комплексна, гетерогенна, доекзистенціальна і соціетарна. Ці споживні вартості утворюють класи, котрі розвиваються далі за своїм власним економічним законом. Коли виникає відносна еквівалентності, то її провідними категоріями є вартість і ціна. Але тільки у класі органічних БССВ має місце створення сфери конденсації вартості, коли неовартість виступає як закон ціноутворення. Але й сама неовартість у цьому класі зовсім не така, як це показав нам К. Маркс (оскільки він не мав уяви про закони відрегульованості і рехненційності).

Дисертант відзначає, що феномени еквівалентності – це явища, в котрих існують відносини еквівалентності, а просте явище еквівалентності – це обмін неотоварів, рух

$$T_1^{на} - T_2^{на},$$

скажімо, обмін станка на паливо, пшениці – на автомобіль тощо. Таку формулу простого явища еквівалентності ми одержуємо з того, що це явище є зміна станів висхідної категорії, а висхідна категорія вказаної відносини є неотовар $T_1^{на}$. Економічно воно постає як обмін товарів з новим змістом (новий зміст включає колективність і консумпційність). Однак, підкреслює автор, коли спробувати мислити рух $T_1^{на} - T_2^{на}$, то ми отримаємо дві формально-логічні суперечності (антиномії існування), які свідчать, що такий простий рух не існує, і, разом з тим, дають постановку теоретичної проблеми адекватного явища еквівалентності. З метою розв'язання поставленої теоретичної проблеми, автор генерує теоретичну ідею каузальності-еквівалентності і здійснює її діалектико-логічне доведення. В процесі дискурсивного діалектико-логічного мислення дисертант виводить категорію “соціального неотоварного обігу”, який опосередкований грошима процес соціального обміну:

$$T_1^{на} - г - T_2^{на},$$

де: г – гроші.

Далі, дисертантом генерується теоретична ідея розвитку

грошей, і шляхом діалектико-логічного доведення встановлюються проміжкові ланки, що опосередковують єдність протилежностей форми і функції грошей.

Пошукувач відзначає, що колективність, консумпційність і еквівалентність складають у єдності радикальність – основу соціального ринкового господарства. Основний закон відносини колективності полягає в перетворенні асоційованої праці на консумпційну (закон відрегульованості), основний закон відносини консумпційності – перетворення консумпційної праці на кардинальну (закон рехненційності), а основний закон відносини еквівалентності – досягнення зміни кардинальної праці на безпосередню суспільну. Загальний же закон радикальності мислиться як поєднання дії законів відрегульованості, рехненційності і еквівалентності.

Чий корінь, кажуть, надто гіркий на смак,
Шорсткий на дотик, ніжні гілки зате
Рясніють пишними, смачними,
Наче той мед золотий, плодами...
Початок, може, здасться трудним тобі,
Одначе трудність не у початку є:
Це ти, що хиб ще не позбувся,
Хибне про нього поняття маєш.

(Павло РУСИН з Кросна. 1509 р.).

Частина друга дисертаційної роботи – “МОДЕЛІ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ” – складається з п’яти розділів, в яких здійснюється застосування положень першої частини дисертації, щоб пояснити ринкові моделі, виходячи з основи у вигляді теорії радикальності. Пошукувач відзначає, що у працях А. Маршалла, Дж. Р. Хікса, Е. Чемберліна, Дж. М. Кейнса були створені основи п’яти ринкових моделей (включаючи кейнсіанську модель макроекономіки). Власні положення дисертанта полягають у тому, що усі ці моделі постають як елементи єдиної теорії розвитку соціального ринкового господарства.

Розділ четвертий – “ПОЛІПОЛІЯ” – складається з шести параграфів. Ринок поліполії конституються видом споживної вартості. Сукупність підприємств, що створюють j-тий вид БССВ, складає галузь виробництва. В економічному розумінні виробництво є не тільки виготовлення матеріальних продуктів, але й збільшення власне споживної вартості (створення нової корисності), оскільки, згідно з теорією дисертанта, це відбувається як збільшення рехненційності. Автор демонструє, що навіть у ринку поліполії вже існує відносина колективності, і діє закон відрегульованості (оскільки є його феномени), діють тут і закони консумпційності, бо в тому чи іншому вигляді має місце ексцерптолан. Сертифікація продукції – це конкретний вид ексцерптолану. Виконуються тут також закони рехненційності і еквівалентності.

Пошукувач відзначає, що у різних розглядах поліполії у сучасних авторів вималювалось цілком певно три ступені сходження від абстрактного до конкретного у мисленні: (1) реалії короткого періоду, (2) реалії довгострокового періоду, (3) ефективність економіки за поліполії. Такої позиції дотримується і дисертант. Аналіз реалій короткого періоду здійснюється на основі розрахунків, зроблених особисто дисертантом двома методами – зіставлення валового доходу /ВД/ з валовими витратами і крізь застосування маржинального правила. Автор, зокрема вказує, що за ринку поліполії існують

такі економічні закони: І-та фірма необхідно максимізує прибутки або мінімізує збитки, коли виробляє у тій точці, де маржинальний дохід дорівнює маржинальним витратам. Цей закон має силу і для інших ринків, а не тільки для ринку поліполії. Маємо і другий закон: ринкова грошова вартість /ринкова ціна/ дорівнює маржинальному доходу.

Далі, пошукувач, з допомогою графіків, демонструє, що ціну рівноваги у короткотерміновому періоді визначає косий хрест Маршалла. Якщо у короткотерміновому періоді, відзначає дисертант, фірма отримує, за певних умов, економічний прибуток і навіть прагне його максимізувати, то у довготерміновому періоді загальним законом є зникнення економічного прибутку, оскільки ринкова ціна стає рівною мінімальним пересічним валовим витратам. Це і є довготермінова рівновага. Фірми одержують за цих умов лише те, що зветься "нормальний прибуток" – мінімальна винагорода підприємця за його працю – і є складовий елемент валових і пересічних витрат виробництва.

Автор доводить, що ринок поліполії не прагне до найбільшої наживи, як в цьому намагаються переконати марксисти, хоч окремі виробники бажають мати економічні прибутки і для цього шукають шляхи у вигляді зниження пересічних валових витрат тощо. Але загальні закони ринкової поліполістичної економіки не передбачають збільшення прибутків і підвищення експлуатації пролетаріату, як це твердять марксист-ленінці, оскільки саме вказані закони зумовлюють зниження ринкової ціни і зникнення економічних прибутків.

За Марксом же, прибуток, як перетворена форма додаткової вартості, існує завжди, він завжди високий і завжди збільшується за рахунок пограбування пролетарія. Але то є хибна ілюзія, вигадана Марксом і підхоплена Леніним, з метою уярмлення усього населення, і того ж робітничого класу. Щоб краще жити, робітникові не потрібно знищувати підприємника чи інженера, а треба краще працювати, поліпшувати якість своєї робочої сили освітою, некурінням тощо.

Дисертант підкреслює, що головні закони моделі ринку "Поліполії" виражаються потрійною рівністю $ГД / Ц_p / = v = v_r$, тобто поміж собою рівними є маржинальний дохід /ГД/, який за поліполії дорівнює ціні продукту /Ц_p/, пересічні валові витрати /v/ і маржинальні витрати /v_r/. З потрійної рівноваги видно, що отримання прибутку у ринковій конкурентній економіці типу "поліполія" не є якимось "основним економічним законом капіталізму", як це твердить марксист-ленінізм. Основним економічним законом ринку вільної конкуренції

є прагнення розподілити обмежені кількості ресурсів, які знаходяться у власності суспільства, у такий кшталт, щоб максимізувати задоволення потреб.

Для реалізації цього закону потрібно **дві умови** – виробнича ефективність $/C_p = v_r/$ і ефективність розподілу ресурсів $/C_p = v_r/$.

Ринок поліполії має властивість відтворювати порушену ефективність: зміни смаків споживачів, запасів ресурсів, характеристик технологій тощо призводять до зміни рехненційності, а згідно з законом статистекторної інтерності, що панує на ринку поліполії, зміна рехненційності $/у$ кшталті фінальної якості/ значить зміну ринкової ціни C_p , бо змінює величину вартості " v_{ij} ", що зумовлює і зміну ціни.

За советської економіки зміна смаків – це така дрібниця, на яку реагували лише дурники, тоді як за ринку поліполії – **це саме і є та рушійна сила, що діє крізь рехненційність і закон статистекторної інтерності.** Коли кажуть, що зміни відбуваються "автоматично", то "автоматизм" полягає в тому, що **такий закон є, по-перше, і що існують умови для його дії, по-друге.** Хоч цей закон об'єктивно існує і в сучасній Україні, проте адекватних умов для його прояву **не має**, оскільки відсутній не тільки ринок поліполії, але й взагалі ринок, який охоплював би основи економіки – промисловість і сільське господарство, де поки що переважає неефективна державна чи фіктивна акціонерна власність. Але оскільки зміни в колишньому СРСР сталися, то зворотнього ходу нема, потрібно йти до ринкової економіки.

Автор демонструє, **що у моделі ринку "Поліполія" діють закони відрегульованості, рехненційності, неовартості і підкреслює відсутність поділу економічних законів на рубрики "капіталізм" та "соціалізм".** Поняття і закони можуть бути істинні чи хибні, а не притаманні капіталізму чи соціалізму. "Капіталізм" у марксистському розумінні є поняття хибне, як і "соціалізм". Але дещо з політекономії соціалізму можна вважати частково істинним, а саме: **положення про те, що відносини, які описуються в термінах "планомірність", "планування виробництва" тощо, теоретично передують вартісним відносинам.** Однак це істинно взагалі, а не для "соціалізму", воно істинне для реального ринку "Поліполія" теж.

Дисертант відзначає, що розвиток поліполії висвітлює і певні недоліки ринку чистої конкуренції, котрі вивчались різними економістами, а з концепції суті цих недоліків робились неабиякі висновки. Так, К. Маркс вважав, що головний недолік – це виробництво додаткової вартості, що існує абсолютне та відносне погіршення стану робочого класу, а з цього, на думку К. Маркса, "всезагального закону капіталістичного нагромадження", ви-

никає необхідність знищення того, що являє собою ринок поліполії, тобто висновок про знищення буржуазії, диктатуру пролетаріату, про перехід до безтоварної і безгрошової економіки тощо. І хоч нічого такого, як виробництво додаткової вартості, зростання рівня експлуатації пролетаріату і його зuboжіння не було за Маркса і Леніна та немає й тепер, висновки і плани К. Маркса були втілені в життя, а так званий соціалізм обернувся тоталітарною економікою державно-монополістичного феодалізму з багатьма елементами відвертого рабоволодіння.

Недоліки, що вбачав К. Маркс у економіці чистої конкуренції, вигадані. Але справжні недоліки існують. Західні економісти їх вбачають, зокрема, у наявності перешкод для досягнення ефективності розподілу ресурсів. **З нашої ж точки зору, головним недоліком є те, що, з іншого боку, є головним досягненням поліполії – прагнення до нульової величини економічного прибутку, до $C_p = v$.** Цей факт свідчить про відсутність за так званого капіталізму системної експлуатації /хоч деякі намагання у цьому ракурсі мають місце/. Це перевага, але вона обертається на недоліки, тому що суспільство не має досить коштів для забезпечення достатнього рівня освіти населення, розвитку науки, розробки нової техніки тощо. Суттєвим недоліком є і несправедливий, до певної міри, розподіл доходів, у тому числі і за рахунок невизнання чи недостатнього визнання власності на інтелектуальні досягнення.

Загалом же, як підкреслює пошукувач, у розвитку ринку поліполії простежуються три великі етапи, і у кожному з них є свої підетапи. Автор наводить їх символічні позначення і розкриває загальну картину руху пізнання поліполії у символічних позначеннях, і, за допомогою останніх, відображає розвиток поліполії на кожному із етапів, даючи загальне символічне зображення вказаної моделі ринку.

П'ятий розділ – “МОНОПОЛІЯ ЯК РИНКОВА МОДЕЛЬ” – має 5 параграфів, де розглядаються приватні і суспільні відносини монополії, а також перехід до регульованої монополії.

Коли ми вивчаємо і таке питання, як модель ринку “Чиста монополія”, відзначає дисертант, то наше розуміння наштотується на вихованій у нас комуністичний марксистсько-ленінський менталітет, хоча ми його і зреклись на словах. За Ленінізм, монополія виникає через зростання розмірів підприємств і зменшення їх кількості, що дає можливість змовитися про встановлення дуже високої ціни, з метою отримання монопольного прибутку. **Елементарна логічна помилка Леніна полягає вже в тому, що він терміном “монополія” називає те, що у науковій літературі отримало назву “олігополія”.** Історична роль монополії і олігополії зовсім різна, як і їх економічна

природа. Щоб зрозуміти, що таке ринок “Чиста монополія”, потрібно виходити з аналізу ринку “Чиста конкуренція”. У Леніна ж тільки й думок було “про посилення експлуатації пролетаріату”, якого у розвинутих країнах тоді вже й не було, а був диференційований робітничий клас, і твердження про його експлуатацію насправді були вигадками. Реальний робітничий клас у Англії, Німеччині, США жив добре, і те знав В. І. Ленін та інші більшовики.

Монополія і ринок монополії, вказує автор, виникають як розв'язання тих діалектично-логічних суперечностей, що виступають у кшталті “недоліків” ринку “Чистка конкуренція”. Історична роль монополії не в посиленні експлуатації пролетаріату, а в тому, щоб принести суспільству нові блага, освіту і науково-технічний прогрес.

Щоб фінансувати те і друге, потрібні кошти, а вони можуть бути взяті, прямо чи опосередковано, лише з економічного прибутку. Але природа ринку “Поліполії” є саме така, що економічний прибуток зникає. Чи можливо в цих умовах, згідно з твердженнями В. І. Леніна, мати “**монопольні прибутки**”, коли немає ніяких економічних прибутків?

Чи можливо шляхом змови поміж виробниками з нічого одержати багато прибутків?

Якись організаційні перестановки у рамках ринку “Поліполії” не можуть дати монопольних прибутків. Повинні відбутись якісні зміни, має виникнути новий тип ринку. Але, щоб це здійснилось, насамперед має виникнути новий клас продуктів – комплексних БССВ, котрі є плід науково-технічної думки, а не праці малокваліфікованого робітника-пролетаря. Монополія завжди виникає з чогось, що пов'язане з науково-технічним прогресом, так чи інакше.

У класі комплексних БССВ виникає комплексна рехненційність, яка і притягує до себе певну вартість, без утворення сфери конденсації вартості. Замість цілої сфери, вартість притягується унікальним продуктом, крізь комплексну рехненційність. Притягнута у такий кшталт вартість і складає монопольний дохід на одиницю продукції /пересічний монопольний дохід/. Крім того, існує певний механізм отримання його монопольною компанією.

Пошукувач вказує, що сама природа споживних вартостей у класі комплексних БССВ така, що виробник і продавець повинен бути монополістом, тобто у галузі повинен бути лише один виробник – продавець. Коли їх більше одного, то вже маємо олігополію, природа якої зовсім інша.

У нашій концепції, ринок “Чиста монополія” є загалом прогресивний етап у розвитку суспільства, він приводить до певних докорінних змін у характері суспільства і відкри-

ває нові перспективи. Ці зміни полягають у висуненні на перше місце інтелектуальної праці і інтелектуального продукту, а не в змові про ціни тощо /як то вважає В. І. Ленін/.

На основі власних розрахунків і таблиць автор доводить, що інструментом визначення оптимальних розмірів кількості виробу продукції і рівня цін на ринку "Чиста монополія" **послугують ті ж самі методи, що й для виробників ринку поліполії**. Дисертант підкреслює, що фірма-монополіст не має абсолютних гарантій щодо одержання не тільки високого монопольного прибутку, як це кажуть марксисты-ленінці, але й взагалі всякого економічного прибутку. Вибір ціни здійснюється на кшталт максимізації прибутку чи мінімізації збитків.

Пошукувач вказує, що коли зіставити ефективність виробництва монополістичної фірми і конкурентної фірми, то виявляється дві негативні риси ринку "Чиста монополія": /1/ ефективність нижча, ніж у чисто конкурентної фірми, ціна вища, повного задоволення потреб суспільства не має; /2/ маємо гірший розподіл ресурсів, порівняно з чисто конкурентною фірмою. Вказані негативні риси – найбільш фундаментальні, хоч є і інші: /а/ неефективність, що зветься "Х" неефективність, /б/ існують не малі витрати легального і нелегального типу на збереження монополії, /в/ існує гальмування науково-технічного прогресу, через небажання застосовувати нові винаходи і відкриття, які можуть знецінити майно фірми, знизити її прибутки.

Але, критикуючи ці негативні риси, потрібно враховувати те, що монополна фірма вносить на ринок якийсь продукт **вперше**, коли суспільство і не знало, що такий продукт може бути. Монополна фірма пробуджує у суспільстві **нову** потребу і задовольняє її, тоді як фірми ринку "Поліполії" добре використовують старі продукти, але дуже погано створюють нові. **Без ринку "Чиста монополія", науково-технічний рівень виробництва і сьогодні був би таким же, як і за часів К. Маркса.**

Дисертант відзначає, що створення нових технологій, машин тощо зветься **"динамічна ефективність"**. Отже, до понять "виробнича ефективність", "ефективність розподілу ресурсів" додається **нове** поняття – "динамічна ефективність", котра є не тільки поняття, але й уся сучасна реальність.

Далі, за ринку "Чиста монополія" відбувається розщеплення тих ресурсів, що існують, їх диференціація й виникнення нових видів ресурсів. Наприклад, ресурс "робоча сила" розщеплюється на таку, носіями якої є робітники, і таку, носіями котрої виступають інтелектуали, інженери, техніки, вчені. Такі ресурси, як патенти, ліцензії, авторські права набули економічного значення і конституювались як основа фірм-монополій. Ті ресурси, що раніш чи не мали значення, чи були невідомі /нафта в надрах/ набули економічного значення, тобто надійшли до ринку. **За на-**

шого часу, зокрема, вирішальним ресурсом виробництва стала інформація.

Диференціація ресурсів, їх мультиплікація і спеціалізація – усе це призводить до глибоких соціальних змін у суспільстві: зникає пролетаріат, перетворюючись на диференційований і кваліфікований робітничий клас, з'являється диференційований клас найманих інтелектуалів, “другого дихання” набуває дрібний бізнес і сімейна ферма.

Чиста монополія буває закрита, природна і відкрита. Окрім того, існує ще квазімонополія. Остання зовнішньо схожа також і на олігополію, коли є небагато конкурентів за чималими розмірами. Для недосвідченої в економічній науці людини здається, що квазімонополія і є справжня монополія, як це вважав, скажімо, В. І. Ленін. Коли є чиста монополія, то вона визначається тим, що рехненційність її продукту є комплексна і притягує певну кількість суспільної вартості. **Квазімонополія не має комплексної рехненційності, хоч її суб'єкти теж намагаються одержати великі прибутки.** Але квазімонополія і чиста монополія мають спільну рису – одержання монопольного прибутку шляхом змови про ціни, квоти виробництва тощо. Вони приймають характер картелів, трестів. Антитрестівське законодавство і пов'язана з ним боротьба дали достатній ефект у вільному світі.

Дисертант вказує, що ринок “Чиста монополія” має три великі щаблі сходження від абстрактного до конкретного у мисленні: /1/ приватні відносини монополії, /2/ суспільні відносини монополії, /3/ розклад монополії. Кожен з цих ступенів має менші. У символічних позначеннях автор дає зображення кожного щабля і моделі ринку “Чиста монополія” у цілому.

Шостий розділ – “РИНОК “МОНОПОЛІСТИЧНА КОНКУРЕНЦІЯ” – містить 5 параграфів, в яких розглядаються цінова і нецінова конкуренція, синтетична конкуренція тощо. Дисертант ставить задачу підійти з теоретичним критерієм не тільки до ринку “Монополістична конкуренція”, а до всієї системи ринкових моделей. Таким критерієм послуговує відкритий автором закон траверсії. Суть якого полягає в тому, що кожна з моделей ринків виникає шляхом створення нового продукту і винесення його на ринок.

Ринок “Монополістична конкуренція” виникає, згідно з концепцією десертанта, крізь утворення класу гетерогенних БССВ і реалізації їх на ринку. Це – щодо вказного ринку у цілому. Великі ж етапи його, як показує автор, конститууються ціною, неціною і комплексною конкуренцією.

Цінова конкуренція ринку “Монополістична конкуренція” відмінна від схожої цінової конкуренції ринку “Поліполія” тим, що ціна тут не є перетворена форма вели-

чини вартості, як це правильно, до певної міри твердить К. Маркс. За ринку “Монополістична конкуренція” величина ціни ніяк не пов’язана з величиною вартості тому, що такої – “величини вартості” – тут не існує, бо немає сфери утворення вартості. За часів К. Маркса взаємозамінних продуктів економіка не знала. К. Маркс знав однорідні споживні вартості і регулюючий їх виробництво і обмін закон вартості. Це було за нерозвинутих, убогих потреб суспільства. Такий світ убогих потреб було законсервовано в колишньому СРСР.

Дисертант відзначає, якщо ринок “Чиста монополія” з’явився і розвинувся шляхом пізнання і застосування законів зовнішньої природи, особливо законів електромагнітного поля, то ринок “Монополістична конкуренція” виникає і має розвиток шляхом пізнання і застосування законів людської природи. В колишньому ж СРСР, навпаки, людина була уярмлена і закони її природи використовувались з метою зміцнення цього уярмлення, а не шляхом вивчення потреб і смаків людини, з метою конструювання для неї продуктів, котрі б задовольняли не лише грубі потреби у калоріях і захисті від холоду, але й, як то кажуть, **с м а к и** людини. **Про смаки в колишньому СРСР не могло бути мови, бо головний мотив економіки завжди був той же самий – типу “Ой коли ж ми наїмось”.**

З точки зору висхідної основи ринкового господарства, ринок “Монополістична конкуренція” конституюється подальшим розвитком рехненційності, оскільки, після органічної і комплексної, виникає гетерогенна рехненційність, котра за вказаного ринку проходить три етапи розвитку.

Перший вид гетерогенної рехненційності пошукач називає “бонусна рехненційність /бонус – надбавка за особливість БССВ/. Вона реалізується кризь цінову конкуренцію моделі “Монополістична конкуренція”. Ця цінова конкуренція відрізняється від вільної /чистої/ конкуренції поліполії, бо має справу не з органічними споживними вартостями, а з класом гетерогенних продуктів.

Монополістична конкуренція породжує певний новий тип ефективності, котрий дисертант називає “**диференціальна ефективність**”, і додає його до поняття економічної ефективності, яка за ринку монополістичної конкуренції у цілому вища, ніж у двох попередніх моделях.

Новий тип гетерогенної рехненційності – мультиплікуюча рехненційність – у свою чергу, має три власні кшталти, формуючись через диференціацію, удосканалення та рекламу. Ці типи рехненційності послугують знаряддям нецінової /або споживновартісної/ конкуренції. Реклама, за теорією дисертанта, створює рехненційність також і безпо-

середньо. Пошукувач, зокрема, відзначає що половину цінності /цінність є те, що виражається в ціні, в кінцевому рахунку, це є суспільна праця, на котру падає світло відповідності потребам споживачів/ дає продукційність, іншу ж половину дає рехненційність – п'єрна /чиста/ рехненційність.

Далі автор показує, що на певному етапі розвитку цінова та нецінова конкуренція поєднуються, в зв'язку з чим конкуренція стає синтетичною: вона і цінова, і нецінова. Однак виникає не тільки поєднання "те та інше", але й нова форма гетерогенної рехненційності – форсажна, котра реалізується шляхом двох власних видів синтетичної конкуренції: сертифікацію та субституцію.

Пошукувач відзначає, що синтетична конкуренція через сертифікацію продукції призводить до підвищення рехненційності, без змін у продукційності /речовому боці БССВ/. Інший вид синтетичної конкуренції є конкуренція через субституцію, тобто схожість продуктів.

Автор демонструє, що логіковий розвиток моделі ринку "Монополістична конкуренція" має три основні етапи: /а/ цінова конкуренція, /б/ нецінова конкуренція, /в/ синтетична конкуренція. У ракурсі сходження від абстрактного до конкретного у мисленні дисертант, на символічний кшталт, зображає кожен із названих етапів і модель ринку "Монополістична конкуренція" загалом.

Пошукувач підкреслює, що ринок "Монополістичної конкуренції" для України є не що інше, як імовірна прийдешня реальність, котра вимагає певних зрушень у економічному менталітеті і розвитку теорії.

Розгляд мікроекономічних моделей завершується у сьомому розділі – "МОДЕЛЬ РИНКУ "ОЛІГОПОЛІЯ", котрий складається з 5 параграфів. Тут розглядається виникнення олігополістичного ринку, розвиток цінової і нецінової конкуренції, а також розвиток доекзистенціальної рехненційності на власний кшталт.

Дисертант підкреслює, що з точки зору теорії, викладеної у першій частині дисертації, головних проблем олігополії є дві: /1/ яка є причина виникнення олігополії, /2/ що принципово нового дає суспільній економіці ринок "Олігополія".

Те принципово нове, відзначає пошукувач, що існує у "Олігополії" – виникнення нового класу споживних вартостей – доекзистенціальних, яке зумовлене принципово новим кроком у роз'єднанні продукційності і рехненційності, таким чином, що існування продукційності зостається у теперішньому часі, а рехненційності – у минулому. Оце і є для олігополії найбільш принципово важливе, а великий розмір підприємств – це вже похідна риса, яка інакше ви-

ражається терміном “висока концентрація продавців”. Остання за поліполії – найменша, за монополії – найбільша, за монополістичної конкуренції – середня, а за олігополії – вища середньої.

Автор показує, що першим важливим етапом розвитку ринку “Олігополія” теоретично є цінова олігополістична конкуренція, яка відбивається теорією А. Курно, теорією ламаної кривої попиту, теорією таємної змови у ринку олігополії, теорією лідерства у цінах і теорією “витрати плюс”, тобто п'ятьма субмоделями. Однак на ринку “Олігополія” вирішальне значення має нецінова конкуренція, бо на її ґрунті відбувається розподіл ринків збуту.

Дисертант підкреслює, що доекзистенціальна рехненційність, на свій власний кшталт, призводить до ряду революцій у технології всіх галузей. Нові технології виникають саме з підприємницької діяльності олігополістичних фірм /і держави також/, а не з дій агентів трьох попередніх ринків. У самому ж розвитку технологій, вказує автор, можливі два принципів етапи: **перший** – від традиційних до досконалих речових технологій, а **другий** – від речових до інформаційних. **Перший етап** – це оволодіння досягненнями природознавчих /і технічних, як їх додатку/ наук, тоді **як другий** – це оволодіння досягненнями логіки /спочатку лише однієї науки/.

Загалом можливо вважати, що олігополії забезпечують новий вид економічної ефективності – технологічну ефективність. Той прогрес, що розпочався за виникнення моделі “Чиста монополія” – диференціація ресурсів, соціальні зміни тощо, – за ринку “Олігополія” набуває свого розвитку, оскільки системної експлуатації, про яку помилково твердить марксизм-ленінізм, за ринкової економіки не було ніколи, а суспільство шляхом антимонопольної боротьби вже з 1890 р. /закон Шермана/ систематично оздоровлює ринок олігополії, знищуючи чисті монополії і близькі до них структури, що марксизм-ленінізм ігнорував і не вивчав. До того ж, ранні кшталти монополістичних і олігополістичних фірм /трести, синдикати тощо/ марксизм-ленінізм видавав за досконалі і існуючі сьогодні.

Модель ринку “Олігополія”, за концепцією дисертанта, має три великі щаблі теоретичного розвитку – це цінова і не цінова конкуренція, розвиток технології і економічної ефективності; а кожен з вказаних великих щаблів має більш дрібні. На символічний кшталт дисертант відображає кожен із вказаних щаблів і модель “Олігополія” цілком, як систему сходження від абстрактного до конкретного у мисленні.

Автор відзначає, що у моделі ринку “Олігополія” більшого розвитку набувають всі три підстави-підвалини соціального ринкового господарства. Зокрема, **колективність – за рахунок**

виникнення розгорнутої форми відрегульованості, у вигляді планування діяльності великих підприємств, а частково – у формі координації планів окремих фірм. Консумпційність набуває високого рівня, оскільки виникає доекзистенціальна рехненційність, а інші види останньої одержують нові стимули для своєї дії. Отримує їх за цінової олігополістичної конкуренції і відносина еквівалентності, хоч тут давно вже не діє закон неовартості, і еквівалентність здійснюється шляхом притягування грошей безпосередньо рехненційністю, у багатьох її проявах, через цінову і нецінову конкуренцію.

Дисертант обмежується лише розглядом ринків продуктів і не досліджує ринки ресурсів, оскільки головним предметом є вивчення закону траверсії – детермінування ринку продуктів розвитком споживної вартості.

За традиційного поділу економічної теорії на мікро- і макро- економіку, відзначає автор, розгляд регулювання економіки державою приходиться на макроекономіку. Остання ж своїми головними проблемами має вивчення інфляції, безробіття і економічного росту. Однак від усіх цих проблем пошукувач абстрагується, бо їх розглядання – це предмет більш конкретного рівня економічної теорії. З усіх макроекономічних проблем дисертант виділяє для спеціального вивчення лише детермінування регулювання економіки виникненням нового кшталту споживної вартості – соціетарної, причиною якої є подальший розвиток рехненційності; і лише поряд з цим автор вивчає проблеми відносини колективності, як суспільної форми відрегульованості, що проявляється у висновку Дж. М. Кейнса: на певному етапі розвитку Закон Сея стає неспроможним забезпечити рух економіки /за теорії дисертанта, через виникнення соціетарних БССВ/, а тому державне невтручання в економіку має поступитись її державному регулюванню.

Те, що у Дж. М. Кейнса має вираз “через прихильність населення до заощадження тощо”, за теорії дисертанта, набуває вигляду появи нового кшталту рехненційності – соціетарної. Це реалізується у вигляді з’явлення п’ятої моделі “РЕГУЛЬОВАНА РИНКОВА ЕКОНОМІКА”, що є предметом останнього розділу дисертації. Тут у шести параграфах мова йде про класичну і кейнсіанську економічну теорію, робиться пояснення кейнсіанських феноменів, з точки зору виникнення соціетарної рехненційності, розглядаються субмоделі закритої і відкритої приватної економіки тощо.

За теорії дисертанта, модель ринку “Поліполія” не є лише теорія діяльності фірми, а є модель соціального розвитку суспільства. Як така модель, вона вимагає не тільки мікроеко-

номічного аналізу, але й аналізу макроекономічного. Оскільки, для спрощення теоретичного аналізу, цей останній автор не провадив, то тепер має бути дана певна компенсація, тому що **перехід від четвертої до п'ятої моделі вимагає і розуміння висхідних макроекономічних реалій**. У попередніх розділах пошукувач цього не торкався, бо основні висновки можливо було зробити і без макроекономічного аналізу. Теоретично такий підхід дисертанта обгрунтовується тим, що **форма відрегульованості у перших чотирьох ринкових моделях знаходиться на рівнях простої і розгорнутої форм, хоч частково розглядаються і дві інші – повна та суспільна форми відрегульованості**.

Автор підкреслює, що у дисертації проблема державного регулювання ринкової економіки розглядається лише в одному відношенні: як впливає на ринкові відносини розвиток споживної вартості, що на певному етапі призводить до виникнення класу соціетарних вартостей і соціетарної рехненційності, а, окрім того, цей аспект дослідження пошукувача доповнюється питанням про те, як взагалі у моделях ринків реалізується постульована дисертантом основа – триєдність підстав-підвалин, і, зокрема, як реалізується суспільна форма відрегульованості.

Дисертант відзначає, що Дж. М. Кейнс створив не державне регулювання, а нову економічну теорію, яка мала революціонізуючий вплив на менталітет західних економістів. До Дж. М. Кейнса висловитись за державне регулювання економіки дорівнювалось чи не більшовизму. І лише Велика депресія змінила психологію і менталітет правлячих кіл західних країн. Державне регулювання у США охопило перш за все турботу про безробітних, надання їм допомоги. Такі та інші виплати характеризують саме те, що ми звемо "соціетарні споживні вартості".

Пошукувач вказує, що кейнсіанська і марксистсько-ленінська економічні теорії дещо схожі між собою: вони не задоволені класичною економічною теорією /і "диким капіталізмом", що їй відповідав/, і вимагають регулювання економіки державою. Різниця ж поміж кейнсіанською і марксистською теоріями щодо регулювання у тому, що у першій мова йде про регулювання приватної, а в другій – одержавленої економіки /за умов одержавленості також і інших сфер життя/. Коли й зараз в Україні панує одержавлена економіка, то потрібно мати на увазі, що поради кейнсіанців щодо регулювання тут непридатні. Раніш робити треба роздержавлення, денационалізацію тощо.

Основа кейнсіанської теорії, відзначає автор, походить з відкриття і визнання двох головних феноменів: /1/ ринок позичко-

вого капіталу не забезпечує повної зайнятості шляхом компенсації заощаджень інвестиціями¹, /2/ ціни і зарплати можуть лише зростати, а зменшуватись не можуть. Питання, яке цікавить дисертанта, полягає в тому, чи є названі феномени найбільш фундаментальними причинами, чи, може, існує інша, більш фундаментальна і більш загальна причина, яка і зумовлює з'явлення кейнсіанських феноменів.

На таку постановку проблеми дисертант відповідає, що глибокою причиною кейнсіанських феноменів є виникнення соцітарної рехненційності, у наслідок розвитку триєдності основи соціального ринкового господарства. Соцітарна рехненційність призводить до виникнення істотного попиту на соціальні блага і формування класу соцітарних споживних вартостей, а саме: 8-годинний робочий день і довготермінові трудові зобов'язання фірм, поліпшення умов праці, соціальне страхування і пенсійне забезпечення, отримання професійної, середньої та вищої освіти.

Дисертант підкреслює, що з'явлення соцітарних БССВ детермінується усим попереднім іманентним розвитком моделей ринкового господарства і не потребує благодії з боку марксистів чи революціонерів.

У виникненні соцітарних БССВ проявляє себе рехненційність, котра тут існує як соцітарна. Вона, з одного боку, дає споживачеві нові об'єкти споживання, а з другого – веде до створення нового компонента економічної ефективності, який дисертант називає "соцітарною ефективністю".

П'ята модель "Регульована ринкова економіка", за концепцією дисертанта, має два великі шаблі теоретичного розвитку /приватна макроекономіка і регульована державою приватна економіка/, а кожен з великих шаблів має більш дрібні. Дисертант на символічний кшталт дає відображення кожного із названих шаблів і моделі "Регульована ринкова економіка" у цілому. На кшталт руху думки від абстрактного до конкретного.

Пошукувач відзначає, що кейнсіанська теорія бере таку ринкову економіку, де є багато невикористаних виробничих потужностей і велика кількість заробітних плат, за постійних цін. Закон вказаної теорії: кількість вироблених товарів та послуг, і, відповідно, рівень зайнятості знаходяться у прямій залежності від рівня розходів. Автор вказує, що для визначення рівновагового обсягу виробництва є два методи: перший –

¹ Економічна наука визначає повну зайнятість не обов'язково як такий стан, коли мається нуль безробітних. Повна зайнятість – поняття економічне, а не фізичне. Саме так повна зайнятість розуміється дисертантом.

зіставлення сукупних розходів і реального обсягу виробництва чистого національного продукту; **другий** – метод відбирання і ін'єкцій. Кожен метод застосовується дисертантом на два кшталти – таблично і графічно. Пошукувач називає ідеальну точку кейнсіанців, де досягається повна зайнятість і безінфляційність – **“фокальна точка”**.

Автор вказує, що у цілому перший великий щабель – приватна макроекономіка – на кшталт руху думки від абстрактного на конкретне в моделі “Регульована ринкова економіка” дає приблизно таке формулювання головної теореми кейнсіанської теорії: **ринкове господарство /капіталізм/ не має механізму, спроможного автоматично створювати такий рівень сукупних розходів, котрий би призводив до повної зайнятості, безрецесійності і безінфляційності. Це, як підкреслює пошукувач, дає постановку проблеми: чи можливо обійтись лише власне ринковим механізмом?** Поряд з цим, відзначає дисертант, у приватній макроекономіці вже існують такі елементи, котрі дозволяють розв'язати цю проблему. Зокрема, автор вказує, що збільшення випуску продукції і зайнятості відбувається при збільшенні сукупних розходів, оскільки збільшення компонентів споживання веде до збільшення споживацького попиту, а збільшення компонентів інвестицій тягне за собою підвищення попиту на інвестиційні товари; збільшення ж компонентів чистого експорту призводить до посилення закордонного попиту. Але усі ці три компоненти змінюються стихійно і іманентно, тобто їх зміни людині непідвладні. Щоб людина могла щось тут вдіяти, повинна з'явитись **інша економіка**, тобто не приватна. Марксистки пропонували для цього соціалістичну революцію і здійснили її. Цим вони хотіли одного, проте досягли іншого: хотіли звільнити людину, а організували її нове уярмлення.

Кейнсіанська ж економічна теорія запропонувала до сукупних розходів додати державні витрати, внаслідок чого відкрита приватна економіка перетворюється на регульовану державою приватну економіку. У такому разі, вказує дисертант, з'являється те, що підвладне людині /королю, парламенту, президенту тощо/ і те, що має “зчіплення” з іманентним масивом розходів, які впливають на зростання випуску продукції і зайнятості. Вказаний процес відбувається через мультиплікатор, що існує в попередніх моделях, через закон впливу сукупних розходів на обсяг виробництва тощо.

Дисертант вказує, якщо першим знаряддям державного регулювання приватної економіки є державні розходи за рахунок держбюджетного дефіциту, то другим знаряддям буде мультиплікатор збалансованого держбюджету, тобто таке становище, коли підвищення податків компенсується збільшенням урядових витрат у такому ж розмірі, то відбувається збільшення

рівновагового чистого національного продукту. Загалом ці два знаряддя, як відзначає пошукувач, характеризують дискреційну фіскальну політику у простому /абстрактному/ вигляді. Окрім дискреційної існує і недискреційна фіскальна політика.

Однак, як вказує автор, здійснення державного регулювання приватної економіки шляхом застосування дискреційної і недискреційної фіскальної політики призводить до з'явлення протидіючих факторів: ефекту виперання, ефекту чистого експорту і ефекту інфляції.

Дисертант відзначає, що у моделі ринку "Регульована ринкова економіка" завершується розвиток 1-ї підстави-підвалини соціального ринкового господарства – **колективності**, котра отримує актуально суспільну форму відрегульованості, тобто форму регулювання з центру усєї економіки. Поряд з цим, одержує подальший розвиток і 2-а підстава-підвалина соціального ринкового господарства – **консумпційність**, котра отримує вищий кшталт рехненційності – **соціетарну рехненційність**.

Коли західнонімецькі економісти розробляли теорію під власною назвою "соціальне ринкове господарство", вказує автор, то термін "колективізм" прирівнювався до терміну "соціалізм". У концепції дисертанта термін "колективність" визначає першопочаткову закладеність певного державного регулювання того, що відбивається на різних ринках і в різних моделях ринків. Хоч західнонімецькі економісти і намагались відмежуватись од кейнсіанства, відзначає пошукувач, проте важливо, що саме відбувалось у економіці Західної Німеччини, а не лише висловлювання окремих авторів. **Реально у економіці набули значення саме соціетарні споживні вартості.**

За висловами західнонімецького економіста Г. Мейнголда, соціальне ринкове господарство відрізняється від поліполії тим, що /1/ ефективна конкуренція не сприймається як дещо забезпечене само собою, а конституюється активною конкурентною політикою держави; /2/ початковий розподіл доходів через ринок супроводжується далі перерозподілом доходів за допомогою держави; /3/ держава проводить активну кон'юнктурну політику, мета якої полягає в досягненні повної зайнятості, стабільності цін і рівноваги платіжного балансу; /4/ окрім перерозподілу доходів передбачається також і вплив на утворення майна, до володіння яким залучаються широкі верстви населення. Це мовилось цілком правильно, але в абстрактній теоретичній моделі це не відбивається, бо модель дисертанта має висхідний характер, і в ній не можуть знайти відображення такі складні компоненти. Але висхідна модель є базою для побудування більш конкретних моделей.

Завершується дисертація **"ЗАКЛЮЧНИМ СЛОВОМ"**, де робляться узагальнення та висновки.

Список опубликованных научных работ Монографии

1. Качество продукции как фактор повышения экономической эффективности производства. – Киев – Одесса: Вища школа, 1978. – 8,68 п. л.
2. Концепция диалектико-логического доказательства в политической экономии: /На примере глав "Товар" и "Процесс обмена" 1 т. "Капитала" К. Маркса/ /Запорож. гос. пед. ин-т. – Запорожье, 1984. – 242 с. – Библиограф.: с. 231-240. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 18953 от 13.12.84. /У співавторстві, частка автора – 12 д. а./
3. Непосредственно общественная потребительная стоимость как единство противоположностей /Запорож. гос. пед. ин-т. – Запорожье, 1984. – 178 с. – Библиограф.: с. 168 – 176. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 19181 от 7.01.85.
4. Непосредственно общественная потребительная стоимость и стоимость при социализме /Запорож. гос. пед. ин-т. – Запорожье, 1984. – 132 с. – Библиограф.: с. 126 – 131. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 19942 от 14.03.85.
5. Основное производственное отношение социализма и формирование системы цен /Запорож. гос. пед. ин-т. – Запорожье, 1985. – 225 с. – Библиограф.: с 216 – 223. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 21525 от 10.07.85.
6. Выведение экономических категорий и законов социализма из принципа непосредственно общественной потребительной стоимости /Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1985. – 441 с. – Библиограф.: с. 411 – 438. Рукопись деп. в т.ИНИОН АН СССР № 24058 от 6.02.86.
7. Проведение диалектико-логического доказательства в политической экономии коммунистического способа производства: /На примере первого исходного производственного отношения социализма/ /Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1985. – 325 с. – Библиограф.: с. 309 – 321. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 24577 от 24.03.86. /У співавторстві, частка автора – 16,2 д. а./
8. Диалектико-логическое доказательство при исследовании развития ставшего: /На примере учения К. Маркса о деньгах/ /Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1986. – 249 с. – Библиограф.: с. 226 – 246. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 26181 от 30.07.86. (У співавторстві, частка автора – 12,2 д. а.)
9. Осуществление диалектико-логического доказательства в процессе исследования развития ставшего предмета: (На примере первого исходного производственного отношения социализма) (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1986. – 376 с. – Библиограф.: с. 349 – 373. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 27779 от 29.XII.86. (У співавторстві, частка автора – 18,7 д. а.)
10. Исследование триадического умозаключения в политической экономии: (По материалам отдела "Товар и деньги" 1 тома "Капитала" К. Маркса) (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1986. – 360 с. – Библиограф.: с. 349–357. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 29306 от 30.04.87. (У співавторстві, частка автора – 18 д. а.)
11. Разработка политической экономии и диалектической логики в трудах молодого Маркса: 1841–1844 гг. (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1987. – 417 с. – Библиограф.: с. 392–415. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 30339 от 15.07.87. (У співавторстві, частка автора – 16,2 д. а.)
12. К. Маркс о превращении денег в капитал: проблемы диалектико-логического доказательства (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1987. – 244с. –

- Библиограф.: с. 229–240. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 31649 от 3.XI.87. (У співавторстві, частка автора – 9,4 д. а.)
13. Коллективное производство: проблемы диалектико-логического доказательства (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1987. – 400 с. – Библиограф.: с. 375–392. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 32781 от 12.02.88. (У співавторстві, частка автора – 20 д. а.)
 14. Основания политической экономии социализма: производственное отношение непосредственно общественной потребительной стоимости (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1987. – 482 с. – Библиограф.: с. 451–473. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 34058 от 27.05.88. (У співавторстві, частка автора – 24 д. а.)
 15. К. Маркс о производстве абсолютной прибавочной стоимости: проблемы диалектико-логического доказательства (5-я и 6-я главы I тома "Капитала") (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1988. – 325 с. – Библиограф.: с. 304–316. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 36146 от 22.XI.88. (У співавторстві, частка автора – 14,4 д. а.)
 16. Основания политической экономии социализма: стоимостное, с новым содержанием, производственное отношение (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1988. – 412 с. – Библиограф.: с. 387–407. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 36672 от 16.01.89. (У співавторстві, частка автора – 20 д. а.)
 17. Теория диалектико-логического доказательства: введение и основные положения (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1988. – 354 с. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 37277 от 23.03.89. (У співавторстві, частка автора – 17,7 д. а.)
 18. "Капитал" К. Маркса о производстве абсолютной прибавочной стоимости: проблемы субъективной и объективной диалектической логики (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1988. – 381 с. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 38076 от 26.05.89. (У співавторстві, частка автора – 17 д. а.)
 19. Теория диалектико-логического доказательства: развитие концепции (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1989. – 499 с. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 38901 от 19.07.89. (У співавторстві, частка автора – 25 д. а.)
 20. Теория диалектико-логического доказательства: на примере логики высказываний (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1989. – 310 с. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 39535 от 6.09.89. (У співавторстві, частка автора – 13,8 д. а.)
 21. Учет потребительной стоимости при социализме: с точки зрения оснований политической экономии нового строя (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1989. – 370 с. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 41082 от 15.02.90. (У співавторстві, частка автора 18,5 д. а.)
 22. Теория диалектико-логического доказательства: на примере прямого доказательства классической логики высказываний (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1990. – 385 с. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 42056 от 7.06.90. (У співавторстві, частка автора – 19,2 д. а.)
 23. Теория диалектико-логического доказательства и ее применение для исследования оснований политической экономии социализма (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1991. – 371 с. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 45126 от 31.07.91. (У співавторстві, частка автора – 18,5 д. а.)
 24. "Капитал" К. Маркса о производстве относительной прибавочной стоимости: проблемы диалектико-логического доказательства (10,11, 12 гла-

вы 1 тома "Капитала") (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1991. – 398 с. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 45248 от 20. 08.91. (У співавторстві, частка автора – 17,7 д. а.)

25. Деньги при социализме: проблемы диалектико-логического доказательства (Запорож. гос. ун-т. – Запорожье, 1991. – 280 с. Рукопись деп. в ИНИОН АН СССР № 45645 от 28.XI.91. (У співавторстві, частка автора – 14 д. а.)

Навчальні посібники.

1. История хозяйства и быта: Учеб. пособие: В 2 т. – Запорожье: ЗГУ, 1992. – Т. 1. – 179 с.
2. История хозяйства и быта: Учеб. пособие: В 2 т. – Запорожье: ЗГУ, 1992. – Т. 2. – 176 с.
3. Теория диалектико-логического доказательства: Учеб. пособие. Запорожье: ЗГУ, 1992. – 187 с.
4. Основы экономической теории. Введение в курс: Учеб. пособие: В 2 т. – Запорожье: ЗГУ, 1993. – Т. 1. – 195 с. (У співавторстві, частка автора – 9,9 д. а.)
5. Основы экономической теории. Введение в курс: Учебн. пособие: В 2 т. – Запорожье: ЗГУ, 1993. – Т. 2. – 175 с. (У співавторстві, частка автора – 9,9 д. а.)
6. Основы економічної теорії. Вступ до курсу: В 2 т. – Запоріжжя: ЗДУ, 1993. – Т. 1. – 199 с. (У співавторстві, частка автора – 9,9 д. а.)
7. Основы економічної теорії. Вступ до курсу: В 2 т. – Запоріжжя: ЗДУ, 1993. – Т. 2. – 199 с. (У співавторстві, частка автора – 9,9 д. а.)
8. Основы теорії діалектико-логічного доведення: В 2 т. – Запоріжжя: ЗДУ, 1993. – Т. 1. 199 с. (У співавторстві, частка автора – 9,9 д. а.)
9. Основы теорії діалектико-логічного доведення: В 2 т. Запоріжжя: ЗДУ, 1993. – Т. 2. 199 с. (У співавторстві, частка автора – 9,9 д. а.)

Статті у наукових виданнях

1. Споживна вартість товару і проблема якості продукції на сучасному етапі. – Питання політичної економії. Вип. 52. Вид-во КДУ, 1969. – 0,5 др. арк.
2. Эффективная система. – Стандарты и качество, 1969, № 8. – 0,3 п. л.
3. Цена и качество продукции. – Стандарты и качество, 1969, № 9. – 0,4 п. л.
4. До питання про марксистсько-ленінське розуміння категорії вартості товару. – Вісник Харківського університету. Випуск 5. Серія політична економія. Вид-во ХДУ, – 0,6 др. арк.
5. Экономическая эффективность универсально-сборной оснастки. – Стандарты и качество, 1970, № 5. – 0,3 п.л.
6. Про марксистсько-ленінське розуміння категорії вартості товару при соціалізмі. – Питання політичної економії. Вип. 66. Вид-во КДУ, 1970. – 0,5 друк. арк.
7. В. І. Ленін про матеріальні і моральні стимули до праці. – Питання політичної економії. Вип. 63. Вид-во КДУ, 1970. – 0,5 д. а.
8. В. І. Ленін про використання вартісних важелів у будівництві соціалізму. – Вісник Харківського університету. Вип. 6. Серія політична економія. Вид-во ХДУ, 1970. – 0,5 друк. арк.
9. Цена і якість продукції. – Вісник Харківського університету. Випуск 5. Серія економічна. Вид-во ХДУ, 1970. – 0,5 др. арк.
10. Экономические стимулы повышения качества продукции. – Экономические науки, 1971, № 5. – 0,6 п. л.

11. Качество продукции – зеркало работы предприятия. – Под знаменем ленинизма, 1971, № 18. – 0,5 п. л.
12. За высокую эффективность стандартизации и унификации. – Стандарты и качество, 1972, № 8. – 0,5 п. л.
13. Секрет успеха. – Стандарты и качество, 1972, № 10. – 0,5 п. л.
14. Экономическое стимулирование повышения качества продукции. (Реферативное изложение содержания статьи). – Вопросы экономики, 1973, № 2. – 0,1 п. л.
15. Резервы качества. – Стандартизация и качество продукции. (Реферативный сборник), 1973, № 5. – 0,5 п. л.
16. Матеріальні і моральні стимули підвищення якості продукції. – Питання політичної економії. Вип. 107. Вид-во КДУ, 1974. – 0,5 друк. арк.
17. Материальное поощрение за качество продукции. (Реферативное изложение основных положений статьи). – Социалистический труд, 1975, № 2. – 0,1 п. л.
18. Замороженные миллионы. – Советские профсоюзы, 1975, № 11. – 0,5 п. л.
19. О совершенствовании материального стимулирования повышения качества продукции. – Стандарты и качество, 1976, № 2. – 0,5 п. л.
20. Стимулы качества. – Советские профсоюзы, 1976, № 6. – 0,5 п. л.
21. Стимулирующая роль заработной платы в повышении эффективности производства. (Реферативное изложение основных положений статьи). – Социалистический труд, 1976, № 6. – 0,1 п. л.
22. Социологические проблемы качества продукции. – Стандарты и качество, 1976, № 7. – 0,5 п. л.
23. Сквозная бригада отличного качества. – Стандарты и качество, 1977, № 1. – 0,25 п. л.
24. Сквозная бригада отличного качества. – Советские профсоюзы, 1977, № 15. – 0,25 п. л.
25. Гарантии конкретные и убедительные. – Советские профсоюзы, 1977, № 20. – 0,5 п. л.
26. Формула высокого качества. – Советские профсоюзы, 1978, № 7. – 0,5 п. л.
27. Резервы повышения качества промышленной продукции. – Коммунист Украины, 1979, № 2. – 0,3 п. л.
28. Качество труда и его стимулирование. – Экономика Советской Украины, 1979, № 4. – 0,2 п. л.
29. Цена неувязок. Что сдерживает развитие производства товаров массового спроса. – Советские профсоюзы, 1979, № 17. – 0,5 п. л.
30. Стимулирование качества продукции через механизм цен. (Реферативное изложение основных положений статьи). – Экономические науки, 1979, № 10. – 0,15 п. л.
31. Психологический климат в коллективе. – Под знаменем ленинизма, 1979, № 20. – 0,5 п. л.
32. Лучше стимулировать повышение качества труда. – Социалистический труд, 1980, № 2. – 0,8 п. л.
33. Ступени мастерства. – Социалистическое соревнование, 1980, № 4. – 0,25 п. л.
34. Турбота спільна. – Знання та праця, 1980, № 8. – 0,25 д. а.
35. Потребительская стоимость как экономическая категория и методы ее измерения. – Экономика Советской Украины, 1980, № 10. – 0,8 п. л.
36. Стимулы высокого качества продукции. – Коммунист, 1981, № 3. – 0,3 п. л.
37. Цена хорошего настроения. – Партийная жизнь, 1981, № 7. – 0,7 п. л.

38. Свое не всегда лучшее. — Социалистическое соревнование, 1982, № 2. — 0,1 п. л.
39. Эффект хорошего настроения. — Агитатор, 1981, № 11. — 0,2 п. л.
40. Морально-психологический климат в трудовом коллективе. — Научный коммунизм, 1982, № 3. — 1 п. л.
41. XXVI съезд КПСС о совершенствовании стимулирования качества труда. — Вопросы политической экономии. Вып. 163. Изд.—во КГУ, 1982. — 0,5 п. л.
42. Об учете социально-психологических факторов при создании и совершенствовании КС У КП. — Стандарты и качество, 1982, № 7. — 0,5 п. л.
43. Хорошо организованные и умно работающие. — Социалистический труд, 1982, № 8. — 0,5 п. л.
44. Отношение к качеству продукции. — Экономика и организация промышленного производства, 1982, № 8. — 0,5 п. л.
45. Потенциал бригады. — Агитатор, 1982, № 18. — 0,5 п. л.
46. Поощрение и оценка качества. — Социалистическое соревнование, 1983, № 1. — 0,1 п. л.
47. Социально-воспитательная роль бригадной организации труда. — Партийная жизнь, 1983, № 5. — 1 п. л.
48. Контроль и поощрение — основа успеха. — Социалистическое соревнование, 1983, № 3. — 0,3 п. л.
49. Дисциплина труда — зеркало коллектива. (Реферативное изложение основных положений статьи). — Коммунист, 1984, № 2. — 0,1 п. л.
50. Трудовой коллектив: права и возможности. — Автомобильный транспорт, 1984, № 4. — 0,25 п. л.
51. Соревнование нуждается в организаторах. — Экономика и организация промышленного производства, 1984, № 4. — 0,5 п. л.
52. Роль бригадной организации труда в воспитании социальной активности трудящихся. — Научный коммунизм, 1984, № 4. — 1 п. л.
53. Что подсказали социологи. — Социалистический труд, 1984, № 6. — 0,5 п. л.
54. Бригада очима бригади... — Наука і суспільство, 1984, № 8. — 0,5 друк. арк.
55. Роль бригадной организации труда в воспитании сознательной трудовой дисциплины. (Реферативное изложение основных положений статьи). — Коммунист, 1985, № 11. — 0,1 п. л.
56. Кадры — забота не только отдела кадров. — Экономика и организация промышленного производства, 1985, № 6. — 0,5 п. л.
57. Нормирование труда: опыт, трудности и нерешенные задачи. — Социалистический труд, 1985, № 7. — 0,2 п. л.
58. На сбереженных ресурсах. — Советские профсоюзы, 1985, № 18. — 0,1 п. л.
59. Трудящиеся Запорожья используют опыт соседей. — Социалистический труд, 1985, № 10. — 1 п. л.
60. Атестація робочого місця. — Наука і суспільство, 1985, № 11. — 0,3 друк. арк.
61. Дневник соревнования. — Советские профсоюзы, 1985, № 22. — 0,1 п. л.
62. Идти вперед, смотреть вперед. (Реферативное изложение основных положений статьи). — Коммунист Украины, 1986, № 2. — 0,1 п. л.
63. Социалистическое соревнование в условиях бригадной формы организации труда. — Научный коммунизм, 1986, № 3. — 1 п. л.
64. Видеть резервы. — Советские профсоюзы, 1986, № 13. — 0,5 п. л.
65. Совместными усилиями. — Автомобильный транспорт, 1986, № 10. — 0,25 п. л.
66. Глазами рабочих. — Экономика и организация промышленного производства, 1986, № 12. — 0,25 п. л.

67. Почему низок КПД многостаночника. – Социалистический труд, 1987, № 2. – 0,3 п. л.
68. В зеркале качества. – Советские профсоюзы, 1987, № 7. – 0,15 п. л.
69. В условиях перестройки. – Автомобильный транспорт, 1987, № 5. – 0,2 п. л.
70. Решена проблема кадров. – Советские профсоюзы, 1987, № 12. – 0,15 п. л.
71. Бережливость – резерв экономии. – Автомобильный транспорт, 1987, № 6. – 0,2 п. л.
72. Уроки практики. – Социалистический труд, 1987, № 8. – 0,25 п. л.
73. Видеть резервы рабочего места. – Экономика Советской Украины, 1988, № 6. – 0,25 п. л.
74. За повышение конечных результатов. – Автомобильный транспорт, 1988, № 3. – 0,25 п. л.
75. За рентабельность каждого рейса. – Автомобильный транспорт, 1988, № 6. – 0,25 п. л.
76. Мнение политэкономов Украины. (Реферативное изложение основных положений статьи). – Экономические науки, 1989, № 6. – 0,1 п. л.
77. Одолеть дефицит. – Советские профсоюзы, 1989, № 21. – 0,5 п. л.
78. Вдохнуть новую жизнь в старый почин. – Советские профсоюзы, 1989, № 24. – 0,1 п. л.
79. Лозунги и реальность. – Социалистический труд, 1990, № 6. – 0,3 п. л.
80. Женщина: как ей работается? – Советские профсоюзы, 1991, № 4. – 0,5 п. л.

Тези доповідей на наукових конференціях

1. Хозрасчет и материальное стимулирование. Тезисы Всесоюзной научно-теоретической конференции. – В кн.: Предприятие в системе экономических отношений социализма. – ЛГУ, 1969. – 0,2 п. л.

2. Ленинское учение о научно-техническом прогрессе и его роль в повышении эффективности общественного производства. Тезисы докладов на Республиканской научно-теоретической конференции. – В кн.: Проблемы повышения эффективности общественного производства. – ХГУ, 1970. – 0,2 п. л.

3. Экономическое стимулирование повышения качества продукции. Тезисы докладов на Республиканском научном экономическом симпозиуме "Производительность труда и эффективность социалистического производства". – В кн.: Вопросы стимулирования эффективности производства и труда. – К., 1970. – 0,2 п. л.

4. Социальные проблемы научной организации труда в производственном коллективе. Тезисы докладов на Республиканском научно-теоретическом семинаре-совещании по социальному планированию. – В кн.: Проблемы социального планирования и развития коллективов предприятий. – Запорожье, 1971. – 0,2 п. л.

Ткаченко Андрей Арсеньевич

Теория основ социального рыночного хозяйства

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.01.01– политическая экономия. Киевский государственный экономический университет, Киев, 1995.

Создана единая теория рынков, исходя из построенной теоретической модели основы социального рыночного хозяйства в виде теории радикальности, как триединства сущностно явленных моделей: (1) коллективности, (2) консумпционности и (3) эквивалентности. Каждая из названных моделей выступает как продолжение предыдущей, а в целом имеется единая ступенчатая теория, позволяющая открыть законы (разного уровня) основы социального рыночного хозяйства, установить причины возникновения (в эмпирии) пяти моделей рыночной экономики и объяснить феномены и механизмы действия всех пяти моделей рынка. Доказательство положений указанных теорий осуществляется посредством применения созданной автором концепции диалектико-логического доказательства в политической экономии.

Положения диссертации составляют экономическую теорию, раскрывающую перспективы развития происшедшего в XX столетии, и показывающую, что общество, как цивилизованное общество, должно пройти пять этапов в развитии экономики: полиполию, монополию, монополистическую конкуренцию, олигополию и регулируемое рыночное хозяйство. Реальное общество всегда имеет смешанную экономику – возникшие и развившиеся модели, и только в абстракции, для постижения указанного развития человеком, названные модели рассматриваются в чистом виде.

Ключові слова: колективність, відрегульованість, консумпційність, кардинальність, рехненційність, сканування, еквівалентність, радикальність, гетерогенність, предекзистенціальність, узгодження.

Tkachenko Andrey Arsenyevich

Theory of Social Market Economy Basis

Manuscript of dissertation for the degree of doctor of science in political economy (08.01.01)

Kiev State University of Economics, Kiev, 1995.

An integral market theory has been created. It is based on a social market economy model which can be defined as the theory of radicalness interpreted as a unity of three essential phenomenon models: (1) collectivity, (2) consumptiveness, (3) edquivalence. Every model is the continuation of the previous one. Together they compose an integral three-grade theory which makes it possible to disclose at each grade immanent laws of the social market economy foundations, to establish the causes of origin of five market economy models and to explain phenomena and mechanism of these five models operation. The theses of the theories mentioned have been proved through application of the dialectical logical method in political economy, which was worked out by the author.

The main ideas of the disertation compose an economic theory which demonstates the regularity of the economic development in the XX th century. It also shows that a civilized society has to pass through five stages of economic development: polypoly, monopoly, competition of monopolies, olygopoly and regulated market economy. Is always a mixture of some models and their separate analysis is carried out for theoretical purposes aimed at comprehension of the ways and tendencies of economic development.

Key words: collectivity, regularization, consumptiveness, cardinality, rechnungstionness, scanning, equivalency, radicalness, heterogeneity, pre-existentiality, concordance.

Здано до складання 11.01.96. Підписано до друку 25.01.96. Формат 60x84¹/₁₆.
Об'єм 3 друк. арк. Замовлення № 53 Тираж 250 прим.

Видавничо-поліграфічний комплекс «Запоріжжя», 330094, м. Запоріжжя,
пр. Леніна, 152.

AB 34.107